

Investitor: Občina Ajdovščina
Naslov: Cesta 5. maja 6/a, 5270 Ajdovščina
Številka: 355-2/2017

Na podlagi Zakona o javnih financah (Zakon o javnih financah (Uradni list RS, št. 11/11 – uradno Na podlagi Zakona o javnih financah (Uradni list RS, št. 11/11 – uradno prečiščeno besedilo, 14/13 – popr., 101/13, 55/15 – ZFisP, 96/15 – ZIPRS1617 in 13/18)), Uredbe o dokumentih razvojnega načrtovanja in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna in proračunov samoupravnih lokalnih skupnosti (Uradni list RS, št. 44/07 in 54/10), Uredbe o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ (Uradni list RS, št. 60/06, 54/10 in 27/16), 18. člena Statuta Občine Ajdovščina (Uradni list RS št. 44/12, 85/15, 8/18, 38/18) in 7. člena Odloka o rebalansu proračuna Občine Ajdovščina za leto 2023 (Uradni list RS št. 11/23), je župan Občine Ajdovščina dne 15. 6. 2023 sprejel:

SKLEP O POTRDTVI DOKUMENTA IDENTIFIKACIJE INVESTICIJSKEGA PROJEKTA (DIIP)

1. Potrdi se DOKUMENT IDENTIFIKACIJE INVESTICIJSKEGA PROJEKTA (DIIP) za naložbo »**IZGRADNJA NAMAKALNEGA SISTEMA**«, ki ga je izdelalo podjetje SL CONSULT d. o. o., v mesecu juniju 2023.

2. V načrt razvojnih programov občine se:

- uvrsti nova naložba
- spremeni veljavna naložba

3. Skladno z DIIP je finančna konstrukcija naložbe sledeča:

Vrednost investicijskega projekta po tekočih cenah znaša 42.561.722,00 EUR brez DDV oziroma 51.925.300,34 z DDV. Izvajala se bo skladno s časovnim načrtom od junija 2023 do aprila 2025.

4. Vire za financiranje zagotavljajo:

- Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja 38.943.975,63 EUR
- Proračun RS 12.981.325,21 EUR.

5. Ta sklep začne veljati takoj.

Tadej Beočanin,
Župan

Izgradnja namakalnega sistema Ajdoščina

Dokument identifikacije investicijskega projekta

Naročnik:

Občina Ajdoščina

Izdelovalec:

SL CONSULT d.o.o.

Junij 2023

Člani projektnega tima s strani naročnika:

Član projektnega tima	Organizacija	Telefon	E-mail
Janez Furlan	Občina Ajdovščina	+386 (0)5 365 91 26	janez.furlan@ajdovscina.si
Doris Grmek	Občina Ajdovščina	+386 (0)5 365 91 35	doris.grmek@ajdovscina.si
Tadej Beočanin	Občina Ajdovščina	+386 (0)5 365 91 00	obcina@ajdovscina.si

Člani projektnega tima s strani izvajalca:

Član projektnega tima	Organizacija	Telefon	E-mail
mag. Urška Hozjan	SL CONSULT d.o.o.	041 405 611	urska.hozjan@sl-consult.si
Iztok Frank	SL CONSULT d.o.o.	041 390 517	iztok.frank@sl-cosult.si

Podatki o naročilu:

NAROČNIK:	OBČINA AJDOVŠČINA , Cesta 5. maja 6a, SI-5270 Ajdovščina
IZVAJALEC:	SL CONSULT d.o.o. , Dunajska cesta 116, SI-1000 Ljubljana
Verzija dokumenta:	02
Datum dokumenta:	Junij 2023

Naložba bo sofinancirana iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in sredstev Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Vsebina dokumenta identifikacije investicijskega programa je zaščitena z avtorskimi pravicami podjetja SL CONSULT d.o.o., Dunajska cesta 116, 1000 Ljubljana. Vsebino dokumenta vključno s prilogami pravne ali fizične osebe ne smejo kopirati in/ali posredovati tretjim osebam, razen izključno z dovoljenjem avtorja. V primeru kršitve avtorskih pravic bo SL CONSULT d.o.o. zoper storilca uveljavljal odškodninsko materialno in nematerialno ter kazensko odgovornost.

KAZALO VSEBINE

1	NAVEDBA INVESTITORJA, IZDELOVALCA INVESTICIJSKE DOKUMENTACIJE IN UPRAVLJAVCA TER STROKOVNIH DELAVCEV OZIROMA SLUŽB, ODGOVORNIH ZA PRIPRAVO IN NADZOR NAD PRIPRAVO USTREZNE INVESTICIJSKE TER PROJEKTNE IN DRUGE DOKUMENTACIJE	5
1.1	Opredelitev investitorja in lastnika načrtovane infrastrukture.....	5
1.2	Izdelovalec investicijske dokumentacije	5
1.3	Upravljavec namakalnega sistema	6
1.4	Strokovni delavci oz. službe odgovorne za pripravo in nadzor nad pripravo ustrezne investicijske ter projektne in druge dokumentacije.....	6
1.5	Datum izdelave dokumenta identifikacije investicijskega projekta	6
2	ANALIZA STANJA Z OPISOM RAZLOGOV ZA INVESTICIJSKO NAMERO	7
2.1	Uvodno pojasnilo	7
2.2	Predstavitev investitorja in lastnika načrtovane infrastrukture.....	7
2.2.1	Demografski vidik analize stanja.....	10
2.2.2	Gospodarski vidik regije in občine	12
2.3	Razlogi za investicijsko namero s prikazom stanja iz vidika namakanja.....	17
2.3.1	Analiza stanja z vidika suše	17
2.4	Predstavitev bodočega upravljavca namakalnega sistema.....	21
3	OPREDELITEV RAZVOJNIH MOŽNOSTI IN CILJEV INVESTICIJE TER PREVERITEV USKLAJENOSTI Z RAZVOJNIMI STRATEGIJAMI IN POLITIKAMI.....	23
3.1	Razvojne možnosti z vidika projekta	23
3.2	Opredelitev namena in ciljev investicije	23
3.3	Usklajenost projekta z razvojnimi strategijami in politikami	24
3.3.1	Usklajenost projekta s Strategijo razvoja Slovenije 2030	25
3.3.2	Usklajenost projekta s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije 2050	25
3.3.3	Usklajenost projekta z Resolucijo o Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020-2030 (ReNPVO20-30	26
3.3.4	Usklajenost projekta z Regionalnim razvojnim programom Severne Primorske (Goriške) razvojne regije 2021-2027	27
3.3.5	Usklajenost projekta s Strateškim načrtom skupne kmetijske politike 2023-2027	27
3.3.6	Usklajenost projekta s Strategijo razvoja občine Ajdovščina do 2030.....	28
3.3.7	Skladnost projekta s strategijo prilagajanja kmetijstva v občini Ajdovščina na podnebne spremembe v Vipavski dolini za obdobje 2018-2021	29
3.3.8	Skladnost projekta z občinskim Načrtom razvojnih programov	30
3.4	Zakonodajni vidik	30

4	PREDSTAVITEV VARIANT	32
4.1	Izhodiščni scenarij ali varianta »brez investicije«.....	32
4.2	Varianta »z investicijo«	33
4.2.1	Pregled obravnavanih variant vodnih virov za potrebe namakanja (povzeto po študiji izvedljivosti iz leta 2017).....	35
4.2.1.1	Namakanje z izkoriščanjem vode iz vodotoka reke Vipave in njenih pritokov.....	36
4.2.1.2	Izkoriščanje vode iz morebitnega novega vodnega vira – akumulacija Košivec.....	36
4.2.1.3	Namakanje s pomočjo izkoriščanja podzemne vode (vrtine).....	37
4.2.1.4	Namakanje s pomočjo izkoriščanja vode iz akumulacije Vogršček	37
4.2.2	Pregled predlaganih variant izgradnje namakalnega sistema v zgornji Vipavski dolini (povzeto po idejni zasnovi iz leta 2020).....	38
4.2.2.1	Varianta 1 – Namakanje in izgradnja cevovoda za površine namakanja v občini Ajdovščina in občini Vipava.....	38
4.2.2.2	Varianta 2 - Namakanje in izgradnja cevovoda za površine namakanja v občini Ajdovščina .	40
5	OPREDELITEV VRSTE INVESTICIJE Z OCENO INVESTICIJSKIH STROŠKOV PO STALNIH IN TEKOČIH CENAH, PRIKAZANO POSEBEJ ZA UPRAVIČENE IN PREOSTALE (NEUPRAVIČENE) STROŠKE.....	42
5.1	Opredelitev vrste investicije.....	42
5.2	Investicijska vrednost variante »z investicijo« po stalnih cenah.....	43
5.3	Investicijska vrednost variante »z investicijo« po tekočih cenah.....	43
5.4	Opredelitev upravičenih stroškov za sofinanciranje iz EU skladov ter preostalih stroškov, ki niso upravičeni do sofinanciranja	45
6	OPREDELITEV TEMELJNIH PRVIN, KI DOLOČAJO INVESTICIJO, SKUPAJ Z INFORMACIJO O PRIČAKOVANI STOPNJI IZRABE ZMOGLJIVOSTI OZIROMA EKONOMSKI UPRAVIČENOSTI PROJEKTA	47
6.1	Predhodne idejne rešitve in študije	48
6.2	Lokacija.....	49
6.3	Terminski plan izvedbe investicije.....	49
6.4	Varstvo okolja.....	50
6.4.1	Trajnostni vidik investicije.....	51
6.4.2	Vpliv investicije na okolje med gradnjo	51
6.4.3	Vpliv investicije na okolje po gradnji	53
6.5	Kadrovsko organizacijska shema s prostorsko opredelitvijo.....	53
6.6	Predvideni viri financiranja in drugi možni resursi	54
6.7	Pričakovana stopnja izrabe zmogljivosti oziroma ekonomska upravičenost projekta	55

7	UGOTOVITEV SMISELNOSTI IN MOŽNOSTI NADALJNJE PRIPRAVE INVESTICIJSKE, PROJEKTNE, TEHNIČNE IN DRUGE DOKUMENTACIJE S ČASOVNIM NAČRTOM	57
7.1	Ugotovitev smiselnosti priprave nadaljnje investicijske dokumentacije	57
7.2	Potrebna dokumentacija.....	58
7.3	Terminski plan izdelave investicijske in projektne dokumentacije	58

PRILOGE:

Priloga 1: Zemljevid območja namakanja z dne 29. 6. 2023; Občina Ajdovščina

1 NAVEDBA INVESTITORJA, IZDELOVALCA INVESTICIJSKE DOKUMENTACIJE IN UPRAVLJAVCA TER STROKOVNIH DELAVCEV OZIROMA SLUŽB, ODGOVORNIH ZA PRIPRAVO IN NADZOR NAD PRIPRAVO USTREZNE INVESTICIJSKE TER PROJEKTNE IN DRUGE DOKUMENTACIJE

1.1 Opredelitev investitorja in lastnika načrtovane infrastrukture

Investitor: OBČINA AJDOVŠČINA
Naslov: Cesta 5. maja 6a, 5270 Ajdovščina
Telefon: +386 (0)5 365 91 10
E-mail: obcina@ajdovscina.si
Spletna stran: www.ajdovscina.si
Odgovorna oseba: Tadej Beočanin, župan

Podpis odgovorne osebe:

Žig investitorja:

1.2 Izdelovalec investicijske dokumentacije

Izdelovalec: SL CONSULT d.o.o.
Naslov: Dunajska cesta 116, SI-1000 Ljubljana
Telefon: +386 (0)1 56 00 390
Faks: +386 (0)1 56 00 392
E-mail: urska.hozjan@sl-consult.si
Spletna stran: <http://www.sl-consult.si/>
Odgovorna oseba: Mirjan Poljak, direktor
Izdelovalec dokumenta: mag. Urška Hozjan, univ.dipl.ek.

Podpis odgovorne osebe:

Žig izdelovalca:

Sl consult
Dunajska cesta 116
1000 Ljubljana (2)

1.3 Upravljavec namakalnega sistema

Upravljavec: Komunalno stanovanjska družba d.o.o. Ajdovščina
Naslov: Goriška cesta 23b, 5270 Ajdovščina
Telefon: +386 (0) 5 365 97 00
E-mail: info@ksda.si
Spletna stran: <https://www.ksda.si/>
Odgovorna oseba: Luka Jejčič, direktor

Podpis odgovorne osebe:

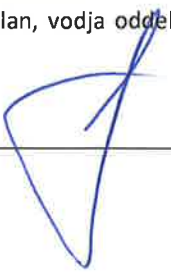

1.4 Strokovni delavci oz. službe odgovorne za pripravo in nadzor nad pripravo ustrezne investicijske ter projektne in druge dokumentacije

Organizacija odgovorna za pripravo in nadzor nad pripravo dokumentacije: OBČINA AJDOVŠČINA
Naslov: Cesta 5. maja 6a, 5270 Ajdovščina
Telefon: +386 (0)5 365 91 10
E-mail: obcina@ajdovscina.si
Spletna stran: www.ajdovscina.si
Odgovorna oseba: Janez Furlan, vodja oddelka za gospodarstvo in razvojne zadeve

Podpis odgovorne osebe:

Žig:

1.5 Datum izdelave dokumenta identifikacije investicijskega projekta

Datum izdelave DIIP: junij 2023

2 ANALIZA STANJA Z OPISOM RAZLOGOV ZA INVESTICIJSKO NAMERO

2.1 Uvodno pojasnilo

Dokument identifikacije investicijskega projekta je pripravljen skladno z 11. členom Uredbe o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ (Uradni list RS, št. 60/06, 54/10 in 27/16).

Predmet projekta je izgradnja namakalnega sistema v občini Ajdovščina s katerim se bo v občini Ajdovščina namakalo okrog 1.379 ha kmetijskih zemljišč. Gre za izvedbo novega namakalnega sistema na območju, kjer danes ni namakalnih sistemov. Izvedba projekta se načrtuje preko primarnega cevovoda premera od DN 1400 mm do DN 150 mm, za namakanje in protislansko zaščito (oroševanje), na kmetijskih površinah zgornje Vipavske doline. Primarni transportni cevovod bo grajen tudi za potrebe namakanja v občini Vipava (cca. 470 ha), kar pa ni predmet te investicijske namere. Investicijska vrednost projekta znaša 51.925.300,84 EUR z DDV.

Območje Vipavske doline je v poletnih mesecih podvrženo vsakoletni suši. Vodotoki v Vipavski dolini v poletnem času ne zagotavljajo potrebnih količin vode za namakanje kmetijskih površin. Ob izvedbi melioracij v osemdesetih letih prejšnjega stoletja je bila zato v Vipavski dolini predvidena izgradnja namakalnih sistemov. Od planiranih sistemov je bil izgrajen le zadrževalnik Vogršček, ki v občini Ajdovščina namaka cca. 63 hektarov površine na območju Črnič. V manjšem obsegu se namakanje izvaja tudi s črpanjem vode iz vodotokov. Vse to pa ne zadostuje za naraščajoče potrebe po namakanju.

Zato je glavni cilj projekta izgradnja namakalnega sistema Ajdovščina, s čimer bo zagotovljena stabilnejša in kvalitetnejša kmetijska pridelava na površinah v občini Ajdovščina.

2.2 Predstavitev investitorja in lastnika načrtovane infrastrukture

Investitor in bodoči lastnik načrtovane infrastrukture je Občina Ajdovščina, ki jo kratko predstavljamo v nadaljevanju dokumenta.

Investitor: Občina Ajdovščina

Naslov: Cesta 5. maja 6a, 5270 Ajdovščina

Telefon: +386 (0)5 365 91 10

mail: obcina@ajdovscina.si

Odgovorna oseba: Tadej Beočanin, župan

Površina:	245,23 km ²
Št. krajevnih skupnosti:	26
Število naselij:	45
Število prebivalcev:	19.811 (na dan 01. 01. 2023, SURS)
Število gospodinjstev:	7.379 (na dan 01. 01. 2021, SURS)
Gostota poselitve:	80,79 prebivalcev na km ²

Občina Ajdovščina leži v zahodnem delu Slovenije (NUTS 2 Zahodna Slovenija) v Goriški statistični regiji (NUTS 3). Občina se razteza na 245,23 km² površine, kar predstavlja 10,5 % površine Goriške regije, in se po površini uvršča na 18. mesto med slovenskimi občinami. Mesto Ajdovščina je 20 minut vožnje oziroma 23 km oddaljeno od meje z Italijo in slabo uro vožnje oziroma 82 km od Ljubljane.

Slika 2.1: Umestitev projektnega področja v slovenski prostor (Wikipedia, 28. 6. 2023).

Občina Ajdovščina ima strateško lego, saj leži na pomembni tranzitni povezavi, ki povezuje Italijo z notranjostjo Slovenije.

Občina Ajdovščina leži v osrednjem delu Vipavske doline na izredno razgibanem reliefu. Razdeljena je na tri značilna geografska območja, in sicer na kraška hribovja na severu (Trnovska planota, Nanoška planota in Hrušica), na ravninsko dolinsko dno ter na Vipavske griče na južnih obronkih občine. Odprta je proti zahodu, od koder vanjo prodirajo močni vplivi sredozemskega podnebja. Značilna so topla in sušna poletja ter mile zime. Temperature so višje kot v osrednji Sloveniji, dosežejo tudi 35 °C in več, vegetacijska doba pa je kar za dva meseca daljša. Posebnost in značilnost občine Ajdovščina je močna in sunkovita burja, tj. severovzhodni veter, ki se s planot spušča proti dolini. Povprečna hitrost burje je 80 km/h, pozimi njeni sunki dosežejo tudi hitrosti nad 200 km/h, v povprečju pa piha 42 dni letno. Burja na svojstven način kroji življenje prebivalcev v dolini, kar se odraža v načinu gradnje, eroziji tal ter družbenih navadah.

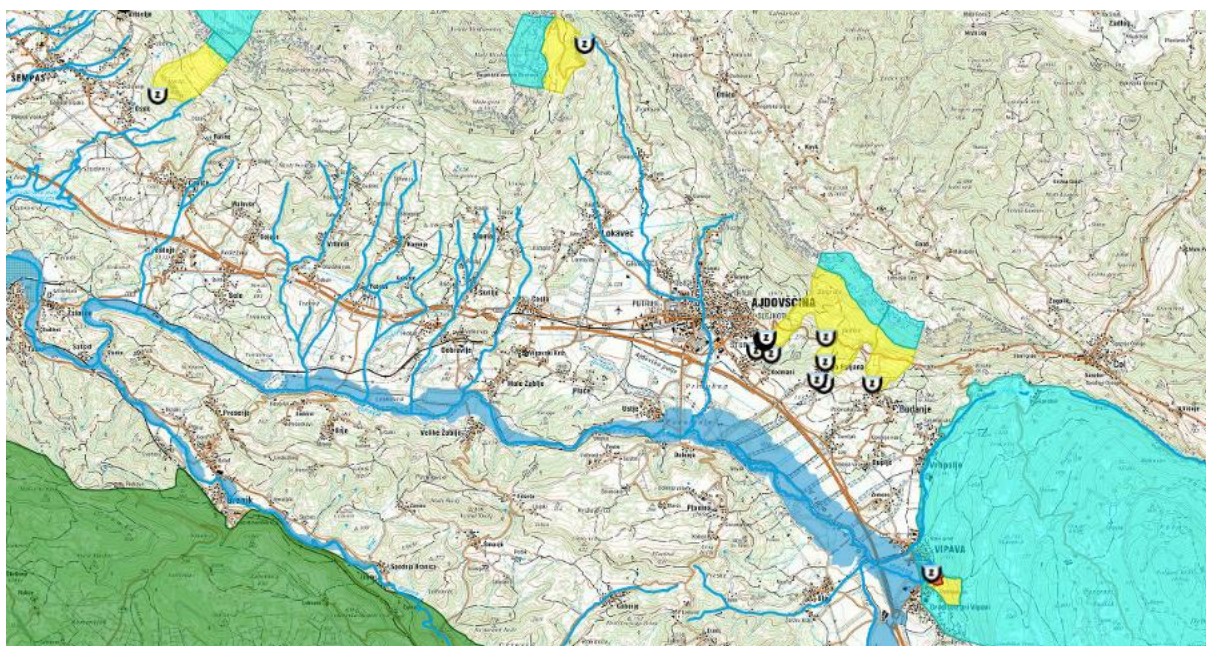
Slika 2.2: Ajdovščina (Facebook, 29. 6. 2023).

Po predlogu Občinskega prostorskega načrta (OPN) je približno 64 % območja občine gozdnih, 28 % kmetijskih zemljišč, 8 % površine pa je namenjene urbanizaciji in infrastrukturi. Prisoten je intenziven proces zaraščanja kmetijskih zemljišč in s tem večanje gozdne površine. Od leta 1986 se je površina gozdnih zemljišč povečala za 8 % oziroma za 2.407 ha.

Približno 76 % površine občine je v varovanem območju Nature 2000, ki obsega pet območij: Dolino Vipave, Dolino Branice, Trnovski gozd – Nanos, Trnovski gozd in Vipavski rob (Okoljsko poročilo, 2015). V občini je tudi deset zavarovanih območij, ki skupaj predstavljajo približno 18 % površine občine: naravni rezervat Golaki in Smrekova draga, krajinski park Južni obronki Trnovskega gozda ter naravni spomeniki (območje izvirov Hubelj, okamnine trdoživnjakov na Kovku, naravno okno pod vasjo Otlica, potok in soteska Konjščak v Črničah, ledenica na Dolu na Predmeji, okamnine trdoživnjakov na Selovcu v Trnovskem gozdu, škraplje ob cesti pod Sinjim vrhom in mrazišče Smrečje v Trnovskem gozdu).

Občina Ajdovščina je dobro preprejena z vodnim omrežjem. Največji in najdaljši vodotok je reka Vipava, ki ima številne pritoke, izmed katerih je največji Hubelj, ki teče tudi skozi občinsko središče. Pomemben vodni vir, ki leži delno tudi na območju občine, je akumulacijsko jezero Vogršček.

Na območju občine Ajdovščina se nahajata dve vodovarstveni območji (Pod Skukom ter Budanje, Dolga Poljana in Žapuže), zaščiteni z občinskima odlokoma, ter 13 pripadajočih zaščitenih vodnih virov. Na območje občine segata še dve vodovarstveni območji zaščiteni z občinskimi odloki (Podlipa v Vipavi, Brestovica pri Komnu). V letu 2016 je Ministrstvo za naravne vire in prostor pričelo z aktivnostmi za sprejem uredbe o vodovarstvenih območjih za vodno telo vodonosnika na območju Trnovsko-Banjške planote. Najpomembnejši vodni vir pitne vode je izvir Hublja v količini 625.000 m³ na leto. Kemijsko stanje podzemne in pitne vode je bilo v letu 2010 ocenjeno kot dobro, periodično pa je bilo zaznano mikrobiološko onesnaženje in prisotnost težkih kovin (Okoljsko poročilo, 2015)

Slika 2.3: Vodovarstvena območja (iObčina, 29. 6. 2023).

Javno vodovodno omrežje obsega približno 191 km vodovodnih cevi in preskrbuje okoli 18.000 prebivalcev. Večina naselij na območju občine Ajdovščina ima urejeno javno vodovodno omrežje. Sestavljajo ga štiri javni vodovodni sistemi Hubelj (Ajdovščina), Šumljak (Budanje), Skuk (za Goro) in Strelice (Podkraj), ki preskrbujejo približno 18.000 prebivalcev občine. Poleg tega so v posameznih vaseh še manjši zasebni vodooskrbni sistemi za preskrbo približno 1.500 prebivalcev. V letu 2016 je bilo na javni vodovod priključenih 92 % gospodinjstev in 88 % objektov. Vodovodno omrežje obsega približno 191 km vodovodnih cevi, 28 vodo hranov ter čistilno napravo z ultrafiltracijo (iObčina, 2016).

2.2.1 Demografski vidik analize stanja

Sredi leta 2023 je imela občina po podatkih Statističnega urada RS 19.740 prebivalcev (približno 10.180 moških in 9.560 žensk). Po številu prebivalcev se je med slovenskimi občinami uvrstila na 19. mesto. Na kvadratnem kilometru površine občine je živel povprečno 80 prebivalcev; torej je bila gostota naseljenosti tu manjša kot v celotni državi (104 prebivalci na km²).

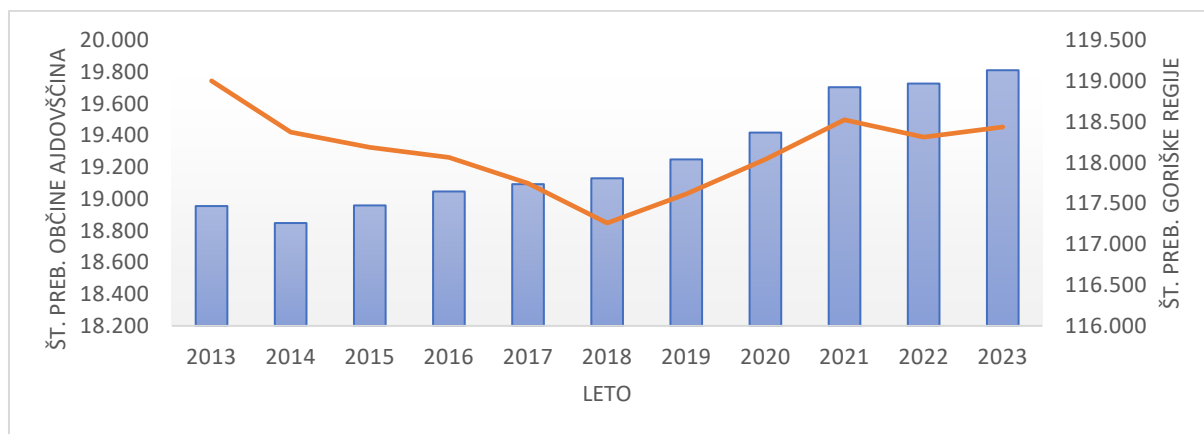
Tabela 2.1: Gibanje števila prebivalstva v obdobju 2013 – 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Slovenija	2.058.821	2.061.085	2.062.874	2.064.188	2.065.895	2.066.880
Goriška regija	119.002	118.374	118.188	118.064	117.747	117.260
Ajdovščina	18.955	18.848	18.959	19.047	19.093	19.130

	2019	2020	2021	2022	2023
Slovenija	2.080.908	2.095.861	2.108.977	2.107.180	2.116.972
Goriška regija	117.616	118.041	118.525	118.313	118.436
Ajdovščina	19.249	19.418	19.704	19.727	19.811

Vir: Statistični urad RS, junij 2023.

V občini Ajdovščina je v preučevanem obdobju od leta 2013 do 2023 po podatkih SURS na dan 1. 1. vsakega leta zaznati rahlo rast prebivalstva, kar pa ni značilnost gibanja prebivalstva na območju Goriške regije. Spodnji graf prikazuje gibanje za obe preučevani spremenljivki.

Slika 2.4: Gibanje števila prebivalstva.

Po zadnjih dostopnih podatkih o številu živorojenih, ki so dostopni na SURS za leto 2021, je bilo število živorojenih nižje od števila umrlih. Naravni prirast na 1.000 prebivalcev v občini je bil torej v tem letu negativen, znašal je -0,3 (v Sloveniji -2,0). Število tistih, ki so se iz te občine odselili, je bilo nižje od števila tistih, ki so se vanjo priselili. Selitveni prirast na 1.000 prebivalcev v občini je bil torej pozitiven, znašal je 1,4. Seštevek naravnega in selitvenega prirasta na 1.000 prebivalcev v občini je bil pozitiven, znašal je 1,1 (v Sloveniji -0,9).

Povprečna starost občanov je bila v letu 2021 42,8 leta in tako nižja od povprečne starosti prebivalcev Slovenije (43,8 let).

Med prebivalci te občine je bilo število najstarejših – tako kot v večini slovenskih občin – večje od števila najmlajših: na 100 oseb, starih 0–14 let, je prebivalo 117 oseb starih 65 let ali več. To razmerje pove, da je bila vrednost indeksa staranja za to občino nižja od vrednosti tega indeksa za celotno Slovenijo (ta je bila 139). Pove pa tudi, da se povprečna starost prebivalcev te občine dviga v povprečju počasneje kot v celotni Sloveniji. Podatki, prikazani po spolu, pokažejo, da je bila vrednost indeksa staranja za ženske v vseh slovenskih občinah, razen v petih (Črna na Koroškem, Dobrovnik/Dobronak, Jezersko, Loški Potok in Mislinja), višja od indeksa staranja za moške. V občini je bilo – tako kot v večini slovenskih občin – med ženskami več takih, ki so bile stare 65 let ali več, kot takih, ki so bile stare manj kot 15 let; pri moških je bila slika ravno obrnjena.

V občini je delovalo 9 vrtcev, obiskovalo pa jih je 757 otrok. Od vseh otrok v občini, ki so bili stari od 1-5 let, jih je bilo 73 % vključenih v vrtec, kar je manj kot v vseh vrtcih v Sloveniji skupaj (81 %). V tamkajšnjih osnovnih šolah se je v šolskem letu 2021/2022 izobraževalo približno 2.050 učencev. Različne srednje šole je obiskovalo okoli 750 dijakov. Med 1.000 prebivalci v občini je bilo 38 študentov in 9 diplomantov; v celotni Sloveniji je bilo na 1.000 prebivalcev povprečno 39 študentov in 8 diplomantov.

Med osebami v starosti 15 let–64 let (tj. med delovno sposobnim prebivalstvom) je bilo približno 71 % zaposlenih ali samozaposlenih oseb (tj. delovno aktivnih), to je več od slovenskega povprečja (67 %).

Povprečna mesečna plača na osebo, zaposleno pri pravnih osebah, je bila v tej občini v bruto znesku za približno 9 % nižja od letnega povprečja mesečnih plač v Sloveniji, v neto znesku pa za približno 7 % nižja.

Med 1.000 prebivalci občine jih je 637 imelo osebni avtomobil. Ta je bil star povprečno 12 let.

V obravnavanem letu je bilo v občini zbranih 434 kg komunalnih odpadkov na prebivalca, to je 69 kg več kot v celotni Sloveniji.

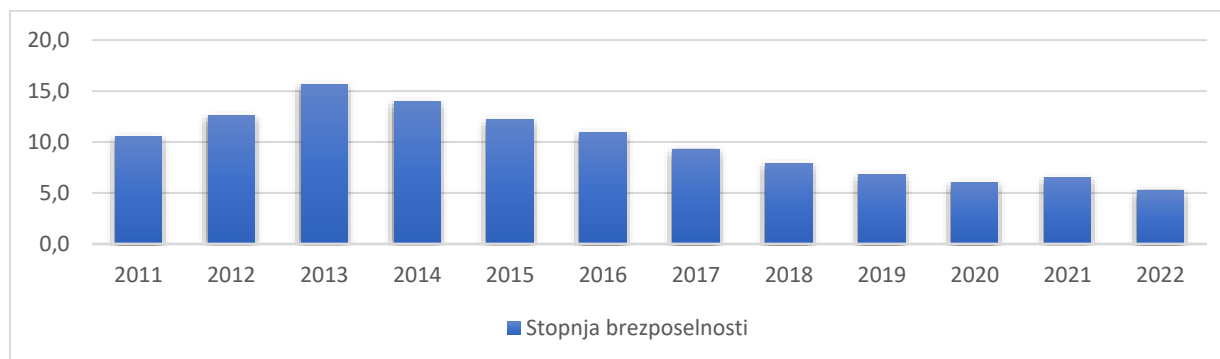
2.2.2 Gospodarski vidik regije in občine

V letu 2022 je v občini Ajdovščina stopnja delovno aktivnega prebivalstva znašala 55,4 %, kar predstavlja delež prebivalstva od celotnega delovno sposobnega prebivalstva, ki opravlja kakršnokoli delo, kar je rahlo nad slovenskim povprečjem (52,0 %). Število delovno aktivnega prebivalstva se je zmanjševalo do leta 2015, kar je bila najverjetneje posledica gospodarske krize. Po letu 2015 je stopnja delovne aktivnosti začela naraščati (SURS, 2023).

Slika 2.5: Stopnja delovno aktivnega prebivalstva v občini Ajdovščina.

Stopnja registrirane brezposelnosti v občini Ajdovščina je v letih 2010 do 2013 skokovito naraščala, v letu 2011 preseгла in šele v letu 2014 padla pod državno povprečje. Kljub temu občina Ajdovščina beleži najvišjo stopnjo brezposelnosti v Goriški regiji. Najnižja stopnja brezposelnosti je bila zabeležena poleti leta 2008, in sicer 4,7 %, v letu 2022 pa znaša 5,2 in je pod slovenskim povprečjem, ki znaša 7,2 (SURS, 2023).

Slika 2.6: Stopnja registrirane brezposelnosti v občini Ajdovščina.

Največja zaposlovalca na projektnem področju sta Mlinotest živilska industrija d.d. in Fructal živilska industrija d.o.o.. Največji poslovni subjekti po prometu so hkrati tudi največji delodajalci. Glede na prihodke so v občini Ajdovščina najmočnejša prehrabna podjetja. Družbe Mlinotest d.d., Fructal d.o.o. in Incom d.o.o. imajo skupno 31,37 % delež in zaposlujejo največ ljudi, skupaj 17,77 %. Vedno bolj se razvija tudi letalska industrija z največjim podjetjem Pipistrel d.o.o.

Po podatkih AJPES so družbe Goriške regije v letu 2022 poslovale pozitivno, a precej poslabšale rezultate poslovanja glede na predhodno leto. Razlog poslabšanja je pripisati predvsem slabšemu sicer pozitivnemu poslovnemu izidu velikih in srednjih družb. Neto čisti dobiček na ravni regije, v višini 211.762 tisoč evrov, se je v primerjavi z letom 2021 zmanjšal za dobro petino (22 %) in pomenil kar 1,9 odstotne točke manj v vseh prihodkih (3,6 %) kakor leto poprej (5,5 %). Pridelana čista izguba na ravni regije, v višini 70.615 tisoč evrov se je glede na predhodno leto povečala za več kot dva krat ali za 218 % in je pomenila četrtno ugotovljenega čistega dobička regije. Ta je znašal 282.377 tisoč evrov, 4 % manj kakor pred letom dni. Na slabše poslovanje družb regije kažejo tudi kazalniki gospodarnosti, donosnosti, produktivnosti in dohodkovnosti, le število zaposlenih v primerjavi z letom 2021 se je povečalo za 2 % in prav za toliko neto dodana vrednost na zaposlenega, ki je realno za 6 % manjša od leta 2021. Tudi na ravni republike so družbe poslabšale rezultate poslovanja glede na leto 2021, a manj kakor družbe goriške regije. Leto 2022 so sicer zaključile z neto čistim dobičkom, ki je v primerjavi z doseženim v letu 2021 nominalno večji za 7 %, realno pa za odstotek manjši in v skupnih prihodkih pomeni 4,1 % (leto prej 4,8 %).

Pomembnejše postavke poslovnega izida družb regije in primerjava kazalnikov produktivnosti in dohodkovnosti v primerjavi s poslovanjem družb v republiki so prikazane v naslednjih dveh preglednicah, kjer so podatki za leto 2021 upoštevani iz letnih poročil predloženih za leto 2022.

Tabela 2.2: Pomembnejše postavke poslovnega izida družb regije

Družbe	Goriška regija	indeks 2021/2020	RS	indeks 2021/2020	Delež Goriške regije v RS v % v letu 2022
Število družb	3.251	-	70.071	-	4,6
Število zaposlenih	25.669	102	535.551	104	4,7
Sredstva v 000 EUR	49.942.777	110	128.310.910	111	3,8
Kapital v 000 EUR	2.681.776	108	62.792.161	109	4,2
Prihodki v 000 EUR	5.881.161	119	146.982.167	123	4,0
Neto dodana vrednost v 000 EUR	1.303.135	104	29.823.639	108	4,3
Čisti dobiček v 000 EUR	282.377	96	7.320.791	113	3,8
Čista izguba v 000 EUR	70.615	318	1.235.523	155	5,7
Neto čisti dobiček v 000 EUR	211.762	78	6.085.268	107	3,4

Vir: Informacija o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v goriški regiji v letu 2022, AJPES, maj 2023

Tabela 2.3: Primerjava kazalnikov produktivnosti in dohodkovnosti družb v goriški statistični regiji z rezultati poslovanja vseh družb v Republiki Sloveniji

Družbe	Regija	indeks 2022/2021	Slovenija	indeks 2022/2021	Regija / Slovenija
Prihodki/zaposlenega	229.111	117	274.451	119	83
NDV/zaposlenega	50.767	102	55.688	104	91
NČD/zaposlenega	8.250	76	11.363	103	73
Povprečna mesečna plača/zaposlenega	1.984	108	2.034	129	98

Vir: Informacija o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v goriški regiji v letu 2022, AJPES, maj 2023

V kmetijstvu so kot najpomembnejše kmetijske panoge v občini prepoznane vinogradništvo, sadjarstvo in živinoreja. Po podatkih iz leta 2010 je najpomembnejša živinorejska panoga govedoreja (SURs, 2017). V občini je 28 % kmetijskih in 64 % gozdnih zemljišč. V letu 2010 je bilo od kmetijskih zemljišč 18 % njiv, 15 % trajnih nasadov, 54 % trajnih travnikov in pašnikov, 13 % kmetijskega zemljišča pa ni bilo v uporabi. Glede na tip kmetovanja je 35 % kmetijskih gospodarstev specializiranih v gojenje trajnih nasadov, 26 % za rejo pašne živine, 13 % za mešano rastlinsko pridelavo in živinorejo ter 13 % za pridelavo poljščin (SURs, 2017). Raba kmetijskih zemljišč v uporabi za občino Ajdovščina v letu 2020 (SURs, 2023) prikazujemo v spodnjem grafu.

Slika 2.7: Raba kmetijskih zemljišč v uporabi v občini Ajdovščina v letu 2020 (SURs).

V letu 2015 je bilo v občini registriranih 1.166 kmetijskih gospodarstev (MKGP, 2016), v letu 2010 pa 960. V letu 2010 je povprečna velikost kmetije v občini znašala 5,22 ha, kar je pod povprečno velikostjo slovenske kmetije, ki obsega 6,5 ha. Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev je v občini v letu 2010 znašala 9.000 EUR, kar je prav tako manj od slovenskega povprečja, ki znaša 12.200 EUR (SURs, 2017). Trend sprememb v številčnosti kmetijskih gospodarstev ter kmetijskih površin prikazujemo v naslednji tabeli, kjer smo zbrali razpoložljive podatke Statističnega urada RS za popise leta 2000, 2010 in 2020.

Tabela 2.4: Primerjava kmetijskih pokazateljev v občini Ajdovščina za leta 2000, 2010 in 2020.

Občina Ajdovščina	Trendna črta	2000	2010	2020
Število kmetijskih gospodarstev		1.014	960	934
Površina (ha)		4.970	5.008	5.066
Površina kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijsko gospodarstvo (ha)		4,9	5,2	5,4
Delež kmetijskih zemljišč v uporabi, glede na celotno površino občine (%)		20,3	20,4	20,6
Delež površine njiv glede na kmetijsko zemljišče v uporabi (%)		19,6	20,9	23,1
Delež površine trajnih nasadov glede na kmetijsko zemljišče v uporabi (%)		15,4	16,9	16,7
Število sadjarskih gospodarstev		378	599	
Število dreves		12.812	19.244	
Število kmet. gospodarstev - njive		923	799	722
Število kmet. gospodarstev - travniki in pašniki		840	774	737
Število kmet. gospodarstev - trajni nasadi		789	658	645
Površina - njive (ha)		974	1.047	1.170
Površina - travniki in pašniki (ha)		3.233	3.113	3.051
Površina - trajni nasadi (ha)		763	848	845

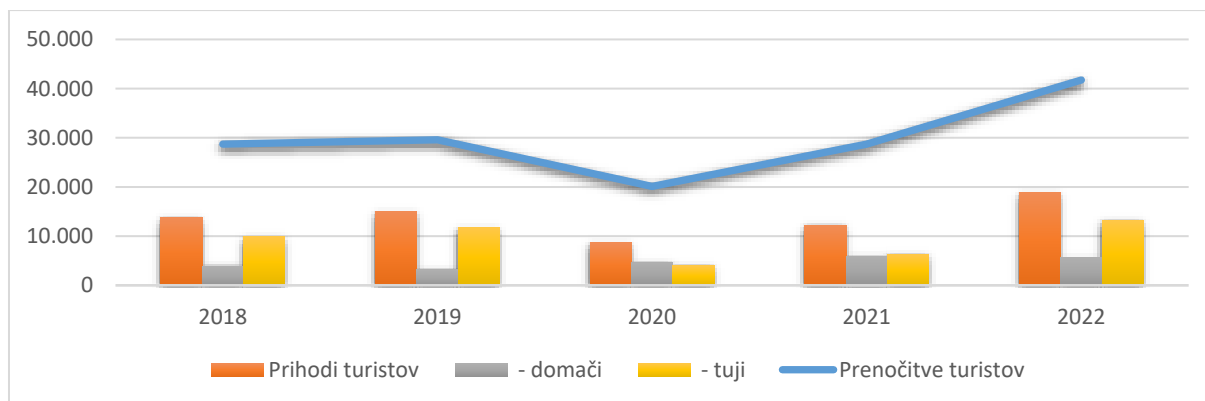
Vir: Statistični urad RS, junij 2023.

Namakanje Območje Vipavske doline je v poletnih mesecih podvrženo vsakoletni suši. Vodotoki v Vipavski dolini v poletnem času ne zagotavljajo potrebnih količin vode za namakanje kmetijskih površin. Ob izvedbi melioracij v osemdesetih letih prejšnjega stoletja je bila zato v Vipavski dolini predvidena izgradnja namakalnih sistemov. Od planiranih sistemov je bil izgrajen le zadrževalnik Vogršček, ki v občini Ajdovščina namaka 63 hektarov površine.

Razvoj turizma v občini Ajdovščina je tesno povezan z razvojem destinacije Vipavska dolina. Zato je šest občin Vipavske doline oblikovalo enotno blagovno znamko »Turistična destinacija Vipavska dolina« z namenom skupne promocije in nastopa na trgu. Občini Ajdovščina in Vipava sta v letu 2016 sprejeli skupno Strategijo razvoja turizma Vipavske doline 2016–2030. Razvoj turizma temelji na treh stebrih, in sicer na aktivnem/športnem turizmu, ki sloni na aktivnem preživljanju prostega časa v neokrnjeni naravi; gastronomskem turizmu, ki sloni na vinu in kulinariki Vipavske doline; ter na dediščinskem turizmu, ki sloni na kulturni dediščini in naravnih vrednotah Vipavske doline. Občini Ajdovščina in Vipava sta se v letu 2016 kot destinacija Vipavska dolina skupaj vključili v Zeleno shemo slovenskega turizma, ki je bila ocenjena s srebrnim znakom »Slovenia green destination«.

Statistični podatki prihodov turistov v občino Ajdovščina, kažejo pozitiven trend naraščanja. Leta 2022 je občino obiskalo 18.877 gostov in zabeleženih je bilo 41.747 nočitev. Vsako leto je v občini Ajdovščina zabeleženih več tujih kot domačih gostov, razen v letu 2020, ko je bilo domačih turistov nekoliko več in kar je posledica razmer epidemije Covid19.

V letu 2022 je bilo tujih gostov 69,9%, kar je nad slovenskim povprečjem, ki znaša 67,0 %. Po podatkih SURS za leto 2022 je v občino Ajdovščina prišlo največ gostov iz sosednje Italije (26 %), sledili pa so nemški gostje (slabih 14 %) in nizozemski gostje (slabih 9%).

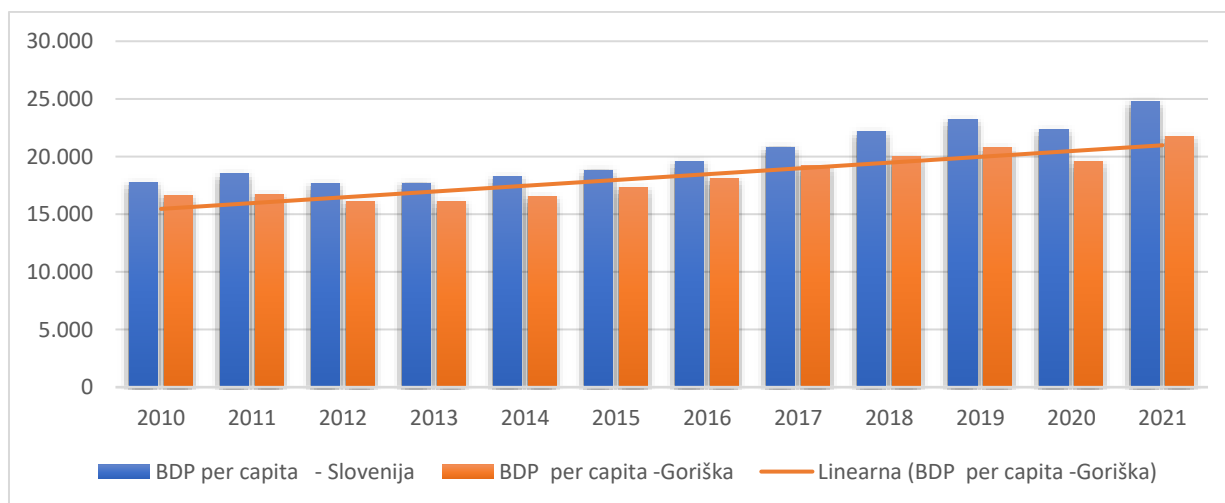

Slika 2.8: Turistična aktivnost v občini Ajdovščina.

Gospodarsko analizo zaključujemo s prikazom gibanja bruto domačega proizvoda Goriške regije in gibanjem BDP na prebivalca omenjene regije. Obe spremenljivki smo preučevali v obdobju 2010 – 2022 tako na ravni regije kot na ravni države.

BDP Slovenije je bil v 2021 ocenjen na 52.208 milijonov EUR. To je bilo nominalno za 11,0 % več kot leto prej. Medtem ko je v 2020 BDP zrasel le v posavski regiji, je bila rast lani pozitivna v vseh statističnih regijah. Najvišja je bila v primorsko-notranjski (rast za 13,9 %); sledili sta osrednjeslovenska (12,8 %) in podravska regija (11,8 %). Najnižja pa je bila v posavski regiji (6,5 %), sledila je jugovzhodna Slovenija (6,9 %). Goriška regija je v letu 2022 ustvarila 2.575 milijon EUR BDP-ja. Osrednjeslovenska regija ustvarila skoraj 39 % slovenske bruto dodane vrednosti.

Razlike med BDP-ji na prebivalca posamezne regije in povprečjem na ravni države so različno velike. V letu 2022 so BDP-ji na prebivalca znašali od 53,4 % slovenskega povprečja (tolikšen je bil v zasavski regiji) do 147,1 % (v osrednjeslovenski regiji). Razlika med najuspešnejšo in najmanj uspešno regijo je znašala 93,6 odstotne točke; bila je višja kot v 2020 (90,1 odstotne točke). BDP na prebivalca je v osrednjeslovenski regiji znašal 36.426 EUR; to je bilo 2,8-krat toliko kot BDP na prebivalca v zasavski regiji (13.236 EUR). Ta razlika se je v letni primerjavi še povečala in je tako najvišja, odkar spremljamo ta podatek, tj. od leta 2000.

Slika 2.9: Gibanje BDP na prebivalca.

2.3 Razlogi za investicijsko namero s prikazom stanja iz vidika namakanja

Zgodovina namakanja sega sodeč po arheoloških najdbah že v 6. tisočletje pr. n. št. na ozemlju Mezopotamije in današnjega Egipta ter Irana, kjer so gojili ječmen. Namakanje je ena od ključnih iznajdb, ki je omogočila hiter napredek kmetijstva in velja za pomemben mejnik v zgodovini kmetijstva, zlasti v današnjih trženjskih razmerah EU.

Nenehne spremembe klimatskih pogojev za klasično kmetijsko pridelavo hrane in konkurenčnost ter ekonomičnost pridelave, silijo pridelovalce hrane na določenih področjih v svetu v izgradnjo namakalnih sistemov. To velja tudi za kmetovalce na vipavskem področju, kar je glavni razlog za investicijsko namero izgradnje obravnavanega namakalnega sistema.

Danes je namakanje splošno razširjena metoda za povečevanje oz. omogočanje pridelka in v povezavi z intenzifikacijo kmetijstva vzrok več okoljskih problemov. Sodobni motorji so sposobni črpati vodo iz vodonosnikov hitreje kot ta priteka, kar povzroča izsuševanje, posedanje tal in povečevanje slanosti vode, v kombinaciji z gnojenjem pa tudi organsko onesnaževanje in s tem evtrofikacijo vodnih teles.

Strokovno namakanje ob ostalih primerno izvedenih agrotehničnih ukrepih na lahkih in plitvih tleh namakalnega območja, omogoča po dosedanjih izkušnjah povečanje pridelka za od 20 do 30 % pri prevladujočih kulturah, odvisno tudi od vremenskih razmer (padavin, povprečnih temperatur, trajanja sončnega sevanja, zračne vlage, vetra, itd.) v posamezni rastni sezoni.

Večino zelenjadnic brez naložbe v namakanje ni možno gospodarno pridelovati, še več, pridelava zelenjave brez namakanja praktično ni možna. Prav tako pa tudi poljščine brez namakanja dosegajo bistveno nižje pridelke kot z namakanjem. Brez naložbe tudi pridelava poljščin, npr. koruze, strnih žit, krompirja, oljnic in sladkorne pese ni gospodarna, saj so pridelki prenizki in stroški pridelave poljščin presega prihodke. Rastlinska pridelava pa je seveda odvisna od vremenskih razmer v posamezni sezoni, v primeru daljših in intenzivnejših suš je pridelok bistveno zmanjšan ali lahko celo propade, pa tudi kakovost je slabša. V primeru zmernejših suš pa so pridelki nižji, slabše kvalitete in nestabilni.

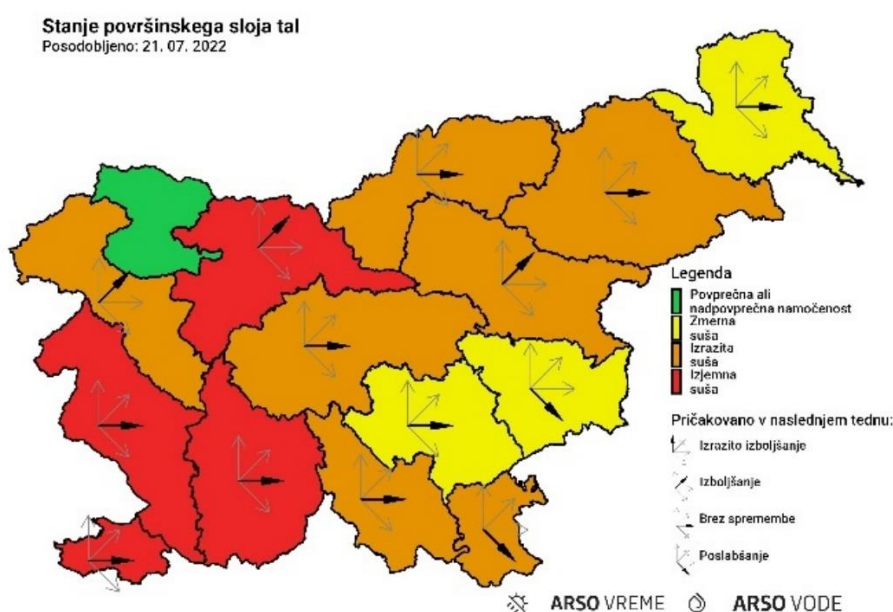
Z uvedbo namakanja oz. z izgradnjo obravnavanega namakalnega sistema na obravnavanem področju lahko dosežemo višje, redne ter kakovostnejše pridelke poljščin in predvsem zelenjadnic, obenem pa se lahko omogoči preusmeritev kmetij v intenzivnejšo zelenjadarsko pridelavo ali pridelavo naknadnih posevkov (ajda, soja, koruza) na kmetijskih površinah. Vse to pa povečuje proizvodno učinkovitost in izboljšuje ekonomski položaj kmetij na namakalnem področju občine Ajdovščina, kar utemeljuje investicijsko namero izvedbe obravnavanega namakalnega sistema.

2.3.1 Analiza stanja z vidika suše

Glavni razlog za izgradnjo namakalnega sistema Ajdovščina je predvsem vsakoletna dlje trajajoča suša na območju občine Ajdovščina in širše na območju Goriške regije, ki je po podatkih ARSO (Sušomer) ena najbolj sušnih regij v državi.

Slovenija sicer sodi med države z zmernimi padavinami, številnimi vodotoki in bogato podtalnico, v zadnjih dvajsetih letih, ob splošnem pomanjkanju namakalnih sistemov, pa vse omenjeno občasno ne zadošča za optimalno pridelavo poljščin in sadja. Slednje velja še posebej za območje Občine Ajdovščina, oz. Goriško regijo.

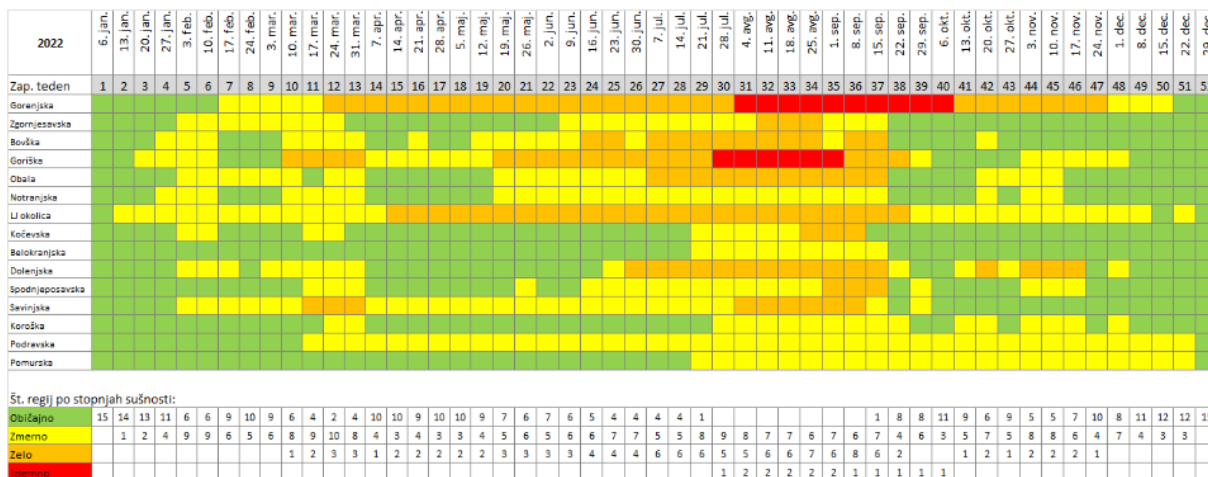
Suša je izredno stanje v naravi, po dolgotrajnem pomanjkanju vode v neki pokrajini. Ni samo fizikalni pojav, pač pa izmenjavanje med razpoložljivostjo, dostopnostjo in potrebami organizmov po vodni oskrbi. Suša je posledica več naravnih (padavine, temperature, geološka sestava, ipd.) in družbenih (namakalni sistemi, organizacija, razvitost gospodarstva, tehnologij, postopkov, ipd.) okoliščin, ki imajo ob svojem negativnem sovpadanju za posledico pomanjkanje vode za ugoden razvoj poljščin, sadnega drevja, vinogradov, travnikov in gozdov. Takrat prihaja do zmanjšane kakovosti ali količine pridelka, ali celo do popolnega uničenja letine in poškodb trajnih nasadov.

Slika 2.10: Stanje površinskega sloja tal na dan 22. 7. 2022¹.

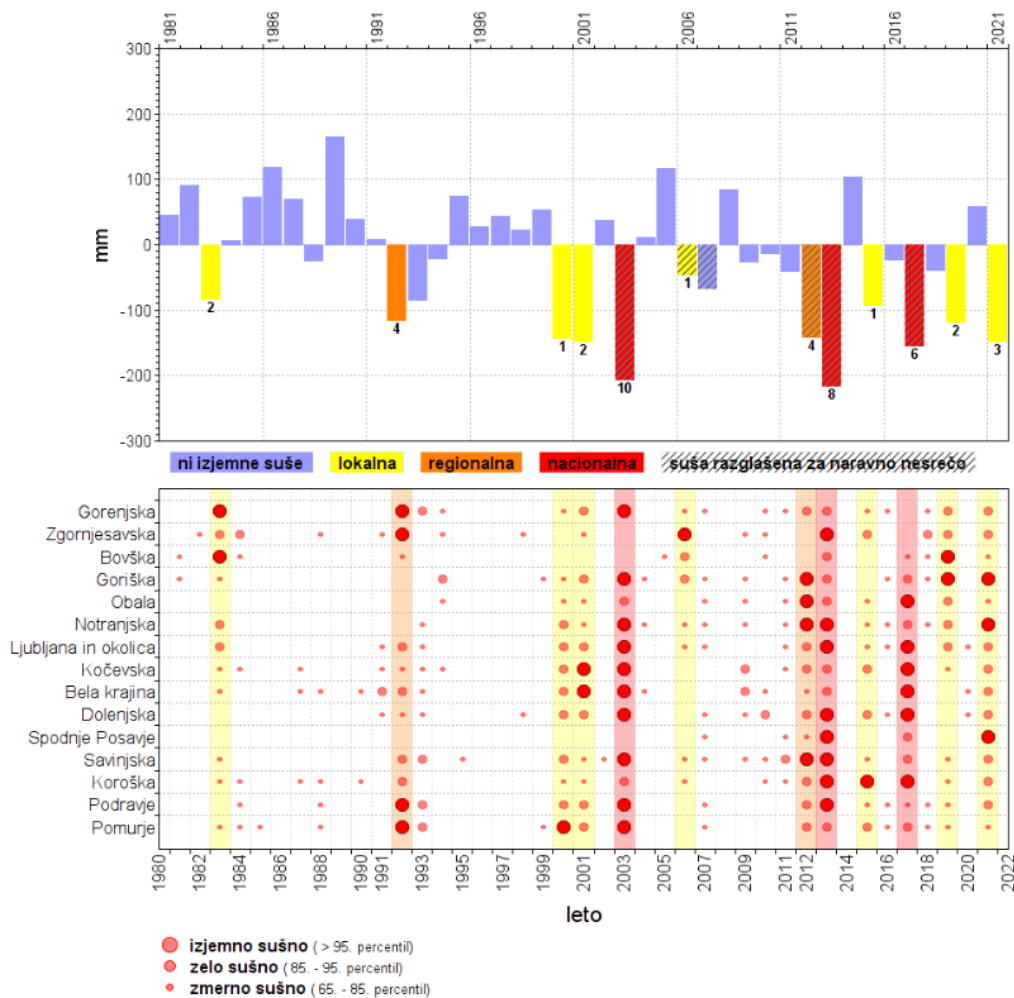
Leto 2022 je v Goriški regiji in širše zaznamovala izrazita suša. Pravzaprav je bilo območju Goriške regije brez konkretnih padavin skozi celo leto, nekje od septembra 2021 naprej. Sušna jesen in zima ter vroče in sušno poletje sta prinesla izrazit vodni stres za vegetacijo. Prav tako je bilo pogosto pomanjkanje pitne vode na območjih z neurejeno vodovodno infrastrukturo. Gozdovi so se pričeli sušiti, najbolj so trpele drevesne vrste, kot sta hrast in lipa, katerih listje je skoraj povsem porjavelo. Kjer ni bilo namakanja, so trpele tudi povrtnine in poljščine, travinje (skromna 1. košnja in izostanek otave), pa sadno drevje in nenazadnje celo vinska trta. Slednja sicer na težjih tleh pomanjkanja padavin ni čutila, problemi so se pojavljali na lažjih flišnih in prodnatih podlagah.

¹ ARSO, Sušomer [URL: <https://www.meteo.si/uploads/probase/www/agromet/bulletin/drought/sl/>; 28. 6. 2023]

Slika 2.14: Stanje podzemnih voda v letu 2022 (ARSO).

Po podatkih ARSO za obdobje 1961 – 2020 po regijah je ugotoviti, da so sušna obdobja na Goriškem v trendu povečevanja kar je razvidno tudi iz naslednjega grafa.

Slika 2.15: Vrednosti povprečne poletne meteorološke vodne bilance za Slovenijo v obdobju 1981-2021 in število regij z izjemno kmetijsko sušo v posameznem letu (zgoraj) ter jakost poletne kmetijske suše, izražene s percentilnim razredom v obdobju 1961-2020 po regijah (spodaj) (ARSO).

Iz predstavljene analize stanja je zaključiti, da se sušnata obdobja stopnjujejo, suše pa prevzemajo značilnost izjemno sušnatih obdobj. Glede na dejstvo, da na projektnem območju, ki ga obravnavamo s tem dokumentom ne obstaja namakalni sistem, je nujno zgraditi namakalni sistem Ajdovščina, ki bo zagotavljal primerno namakanje kmetijskih pridelkov in tako doprinesel k splošni blaginji Goriške regije kot tudi pozitivno vplival na verigo pridelave hrane v državi.

2.4 Predstavitev bodočega upravljavca namakalnega sistema

Upravljaec: Komunalno stanovanjska družba d.o.o. Ajdovščina

Naslov: Goriška cesta 23b, 5270 Ajdovščina

Telefon: +386 (0)5 365 97 00

mail: info@ksda.si

Odgovorna oseba: Luka Jejčič, direktor

Komunalno stanovanjska družba d.o.o. Ajdovščina bo upravljaec predvidenega namakalnega sistema Ajdovščina, kar bo zakonsko določeno z Odlokom, ki bo objavljen v Uradnem listu RS. Upravljavca kratko predstavljamo v nadaljevanju.

Komunalno stanovanjska družba d.o.o. Ajdovščina (skrajšan naziv KSD d.o.o. Ajdovščina), Goriška cesta 23b, je vpisana v sodni register Okrožnega sodišča v Novi Gorici pod oznako 2003/00797, št. vložka 1/00734/00. Javno podjetje je bilo ustanovljeno z Odlokom o ustanovitvi javnega podjetja Komunalno stanovanjska družba d. o. o. Ajdovščina (Uradni list RS, 93/2011 in 72/2013). Lastnika družbe sta Občina Ajdovščina in Občina Vipava. Lastništvo in osnovni kapital družbe sta razvidna iz spodnje tabele.

Tabela 2.5: Lastništvo družbe KSD d.o.o.

	Vrednost osnovnega kapitala (EUR)	delež
Občina Ajdovščina	1.407.949	81,64%
Občina Vipava	316.544	18,36%
SKUPAJ	1.724.494	100,00%

Vir: Letno poročilo KSD d.o.o. Ajdovščina za leto 2022, april 2023

KSD d.o.o. Ajdovščina opravlja vse obvezne občinske javne službe varstva okolja na območju Občine Ajdovščina in Občine Vipava, ki jih določa 233.člen Zakona o varstvu okolja (ZVO-2):

- oskrba s pitno vodo,
- odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode,
- ravnanje s komunalnimi odpadki,
- urejanje in čiščenje javnih površin.

Prav tako opravlja druge gospodarske javne službe: vzdrževanje lokalnih cest, javnih poti in ulic; vzdrževanje javne razsvetljave v občini Ajdovščina; upravljanje tržnice in upravljanje sejmišča ter pokopališko in pogrebno dejavnost.

Družba opravlja tudi tržne dejavnosti upravljanja nepremičnin ter gradbene storitve in druge tržne dejavnosti. Organizacijsko je družba razčlenjena na 10 dejavnosti, ločeno na dve občini pa 16 organizacijskih enot.

V KSD d.o.o. je bilo v letu 2022 zaposlenih 110 oseb, kar je 6 oseb več kot v letu 2021, ko so bile zaposlene 104 osebe. Število zaposlenih po dejavnostih družbe prikazujemo v spodnji tabeli.

Tabela 2.6: Število zaposlenih v družbi KSD d.o.o.

	2019	2020	2021	2022
Vodovod	16	15	15	19
Odvajanje odpadne vode	6	6	7	7
Čiščenje odpadne vode	10	11	11	11
Ravnanje z odpadki	24	25	24	25
Javna snaga in ceste	19	20	21	24
Pogrebna in pokopališka služba	4	4	4	4
Tehnična podpora	5	5	5	3
Uprava, računovodstvo	12	13	14	14
Upravljanje stanovanj in objektov	3	3	3	3
SKUPAJ	99	102	104	110

Vir: Letno poročilo KSD d.o.o. Ajdovščina za leto 2020 (april 2021) in Letno poročilo KSD d.o.o. Ajdovščina za leto 2022 (april 2023)

S finančnega vidika posluje družba KSD d.o.o. Ajdovščina pozitivno in stabilno, kar je razvidno iz vsakokratnega letnega poročila družbe. Družba je v letu 2022 kljub številnim dejavnikom, ki so slabo vplivali na poslovanje po posameznih enotah, dosegla pozitiven poslovni rezultat.

Iz pregleda preteklega poslovanja družbe KSD d.o.o. Ajdovščina na podlagi javno dostopnih letnih poročil KSD d.o.o. smo mnenja, da je družba KSD d.o.o. sposobna upravljati z načrtovanim namakalnim sistemom tako iz finančnega kot tehničnega vidika. Pravne pogoje (javna služba) bo potrebno še urediti.

3 OPREDELITEV RAZVOJNIH MOŽNOSTI IN CILJEV INVESTICIJE TER PREVERITEV USKLAJENOSTI Z RAZVOJNIMI STRATEGIJAMI IN POLITIKAMI

Projekt »Izgradnja namakalnega sistema Ajdovščina« vključuje gradnjo okrog 26 km primarnega cevovoda, gradnjo prečrpališča Vogršček ob peti pregrade zadrževalnika Vogršček in gradnjo sekundarnega razvoda cevovoda za potrebe namakanja. Načrtovana gradnja zasleduje cilje, ki so podrobneje predstavljeni v nadaljevanju poglavja in je skladna z vsemi razvojnimi in strateškimi dokumenti na nivoju občine, regije in državne ter evropske regulative kot je to razvidno iz **poglavja 3.2** in **poglavja 3.3** v nadaljevanju DIIP.

3.1 Razvojne možnosti z vidika projekta

Občina Ajdovščina sodi med povprečno razvite občine v Sloveniji, saj ima koeficient razvitosti 1,01² kar kaže na to, da razvoj v občini stagnira in da se občina sooča z določenimi razvojnimi težavami. Z vidika kmetijske dejavnosti je zaskrbljujoči podatek upadanja števila kmetijskih gospodarstev v občini (v 2000 je bilo registriranih 1.014 kmetijskih gospodarstev, v 2010 le 960, v 2020 pa 938) k čemur zagotovo doprinese tudi stagnacija v razvoju infrastrukture, ki bi pomagala balansirati spremembe, ki jih narekujejo podnebni vplivi in klimatske spremembe. Tako se z izgradnjo namakalnega sistema v občini Ajdovščina:

- odpirajo možnosti za učinkovitejšo kmetijsko pridelavo oz. se pričakuje večja dodana vrednost kmetijskim pridelkom (gre za pretežno ravninsko območje z rodovitno zemljo, ugodnimi podnebnimi razmerami in ugodnejšo novo parcelno strukturo),
- ohranja krajinska identiteta,
- omogoča ohraniti obstoječe kmetij; povečale pa se bodo tudi možnosti, da jih bodo prevzeli mladi prevzemniki,
- daje možnosti gospodarski razvoj (možnost večje prodaje kmetijskih pridelkov, tudi alternativnih),
- ohranja se poseljenost,
- ustvarja pogoje za privlačnejše bivanje tudi z vidika mladi družin na kmetijah.

3.2 Opredelitev namena in ciljev investicije

Zgodovina namakanja sega sodeč po arheoloških najdbah že v 6. tisočletje pr. n. št. na ozemlju Mezopotamije in današnjega Egipta ter Irana, kjer so gojili ječmen. Namakanje je ena od ključnih iznajdb, ki je omogočila hiter napredek kmetijstva in velja za pomemben mejnik v zgodovini kmetijstva, zlasti v današnjih trženjskih razmerah EU.

Nenehne spremembe klimatskih pogojev za klasično kmetijsko pridelavo hrane in konkurenčnost ter ekonomičnost pridelave, silijo pridelovalce hrane na določenih področjih v svetu v izgradnjo namakalnih sistemov. To velja tudi za kmetovalce na področju Vipavske doline, kar je glavni razlog za investicijsko namero izgradnje obravnavanega namakalnega Ajdovščina.

² Koeficienti razvitosti občin in odstotek sofinanciranja investicij od leta 2009 do 2023 [URL: <https://www.gov.si/teme/financiranje-obcin/>; 4. 7. 2023]

Danes je namakanje splošno razširjena metoda za povečevanje oz. omogočanje pridelka in v povezavi z intenzifikacijo kmetijstva vzrok več okoljskih problemov. Strokovno namakanje ob ostalih primerno izvedenih agrotehničnih ukrepih na lahkih in plitvih tleh namakalnega območja, omogoča po dosedanjih izkušnjah povečanje pridelka za od 20 do 30 % pri prevladujočih kulturah, odvisno tudi od vremenskih razmer (padavin, povprečnih temperatur, trajanja sončnega sevanja, zračne vlage, vetra, itd.) v posamezni rastni sezoni.

Večino zelenjadnic brez naložbe v namakanje ni možno gospodarno pridelovati, še več, pridelava zelenjave brez namakanja praktično ni možna. Prav tako pa tudi poljščine brez namakanja dosegajo bistveno nižje pridelke kot z namakanjem. Brez naložbe tudi pridelava poljščin, npr. koruze, strnih žit, krompirja, oljnic in sladkorne pese ni gospodarna, saj so pridelki prenizki in stroški pridelave poljščin presegajo prihodke. Rastlinska pridelava pa je seveda odvisna od vremenskih razmer v posamezni sezoni, v primeru daljših in intenzivnejših suš je pridelek bistveno zmanjšan ali lahko celo propade, pa tudi kakovost je slabša. V primeru zmernejših suš pa so pridelki nižji, slabše kvalitete in nestabilni.

Temeljni namen investicije je, da se na obravnavanem območju z izvedbo namakalnega sistema in uvedbo namakanja zagotovi stabilnejša in kvalitetnejša kmetijska pridelava na površinah, ki ležijo na ravninah zahodno in južno od Ajdovščine. Predviden namakalni sistem nosi dve nalogi, namakanje kmetijskih površin in zaščito pred spomladansko pozebo. Z izvedbo investicije se bo povečala dodana vrednost pridelanim kmetijskim kulturam oz. bo pridelava hrane na obravnavanem območju bolj proizvodno učinkovita.

Cilj obravnavane investicije je v prvi vrsti izgradnja namakalnega sistema v Občini Ajdovščina, ki bo pokrival področje 1.379 ha njivskih površin. V okviru izgradnje le-tega se bo vkopalo okrog 26 km primarnih cevovodov, zgradilo prečrpališče Vogršček in zgradilo okrog 193 km sekundarnih cevovodov.

3.3 Usklajenost projekta z razvojnimi strategijami in politikami

Za pregled skladnosti investicijskega projekta je v nadaljevanju pripravljen nabor dokumentov, kjer je krovno preverjena usklajenost predmetnega investicijskega projekta »Izgradnja namakalnega sistema Ajdovščina« s programskimi in strateškimi dokumenti na nivoju regije, države in širše.

Za preveritev usklajenosti projekta z navedenimi dokumenti so bili preverjeni namen in splošni cilji investicijskega projekta (ki so navedeni v **poglavju 3.2 »Opredelitev namena in ciljev investicije«**).

Investicijski projekt je usklajen s sledečimi dokumenti:

- Strategija razvoja Slovenije 2030.
- Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050.
- Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020-2030 (ReNPVO20-30).
- Regionalni razvojni program Severne Primorske (Goriške) razvojne regije 2021-2027.
- Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023-2027.
- Strategija razvoja občine Ajdovščina do 2030.
- Strategija prilagajanja kmetijstva v občini Ajdovščina na podnebne spremembe v Vipavski dolini za obdobje 2018-2021.
- Načrt razvojnih programov Občine Ajdovščina.

Projekt je prav tako skladen z občinskimi in s prostorskimi akti Občine Ajdovščina in sicer:

- Odlokom o občinskem prostorskem načrtu občine Ajdovščina (Ur. l. RS, št. 5/22).

3.3.1 Usklajenost projekta s Strategijo razvoja Slovenije 2030

Strategija razvoja Slovenije 2030: Decembra 2017 je vlada RS sprejela Strategijo razvoja Slovenije 2030, krovni razvojni okvir države, ki v ospredje postavlja kakovost življenja za vse. S petimi strateškimi usmeritvami in dvanajstimi medsebojno povezanimi razvojnimi cilji postavlja nove dolgoročne razvojne temelje Slovenije, z vključevanjem ciljev trajnostnega razvoja Organizacije združenih narodov pa Slovenijo uvršča med države, ki so prepoznale pomen globalne odgovornosti do okolja in družbe.

Osrednji cilj SRS je zagotoviti kakovostno življenje za vse. Uresničuje se preko uravnoteženega gospodarskega, družbenega in okoljskega razvoja, ki ustvarja pogoje in priložnosti za sedanje in prihodnje rodove. Kakovost življenja za vse prebivalke in prebivalce Slovenije se bo kazala v:

- boljših priložnostih za delo, izobraževanje in ustvarjanje,
- bolj dostojnem, varnem in aktivnem življenju v zdravem in čistem okolju,
- aktivnejšem vključevanju v demokratično odločanje in soupravljanje družbe.

Strateške usmeritve države za doseganje kakovostnega življenja so:

- vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba,
- učenje za in skozi vse življenje,
- visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse,
- ohranjeno zdravo naravno okolje in
- visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja.

Projekt je skladen z devetimi razvojnim ciljem Strategije - Trajnostno upravljanje naravnih virov:

- a) z uvajanjem ekosistemskega načina upravljanja naravnih virov in s preseganjem sektorskega načina razmišljanja, med drugim s pravočasnim usklajevanjem nacionalnih in čezmejnih interesov na presečnih področjih voda – hrana – energija – ekosistemi, ki se bodo v prihodnosti spreminjali in prilagajali tudi zaradi posledic podnebnih sprememb;
- b) z učinkovitim upravljanjem površinskih in podzemnih voda, obalnih in morskih virov ter z doseganjem njihovega dobrega stanja
- g) s trajnim varovanjem in ohranjanjem kakovostnih kmetijskih zemljišč ter s spodbujanjem kmetijske prakse za povečanje samooskrbe z lokalno trajnostno, predvsem ekološko pridelavo živil, ki pozitivno vplivajo na zdravje ljudi;

3.3.2 Usklajenost projekta s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije 2050

Strategija prostorskega razvoja Slovenije (v nadaljnjem besedilu: prostorska strategija) je temeljni državni dokument o usmerjanju razvoja v prostoru. Z njo podaja okvir za prostorski razvoj na celotnem ozemlju države in postavlja usmeritve za razvoj v evropskem prostoru.

Določa zasnovo urejanja prostora, njegovo rabo in varstvo. Prostorska strategija izhaja iz upoštevanja družbenih, gospodarskih in okoljskih dejavnikov prostorskega razvoja. V skladu z načelom vzdržnega prostorskega razvoja, ki je njeno temeljno načelo, prostorska strategija uveljavlja smotrno rabo prostora ter varnost življenja in dobrin. Poudarja prizadevanja za ohranitev prepoznavnosti prostora in krepitev identitete Slovenije ter njenih lokalnih oziroma regionalnih identitet, kar v razmerah evropske konkurence ponuja primerjalne prednosti.

Projekt je skladen z usmeritvami prostorske strategije za razvoj podeželja, kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo in sicer:

- (178) Ukrepi za izboljšanje pogojev kmetovanja in prilagajanje na podnebne spremembe, zlasti kmetijsko zemljiške operacije in namakalni sistemi, se načrtujejo integralno kot prostorske ureditve, pri načrtovanju katerih se upošteva naravne pogoje in danosti, zagotavljanje ekološke povezljivosti, ohranjanje biotske raznovrstnosti in naravnih vrednost, kulturne dediščine in prepoznavnosti krajine.

3.3.3 Usklajenost projekta z Resolucijo o Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020-2030 (ReNPVO20-30)

Nacionalni program varstva okolja je osnovni strateški dokument na področju varstva okolja, katerega cilj je splošno izboljšanje okolja in kakovosti življenja ter varstvo naravnih virov.

Z Nacionalnim programom varstva okolja za obdobje 2020–2030 so zaradi doseganja okoljske vizije: »ohranjena narava in zdravo okolje v Sloveniji in zunaj nje omogočata kakovostno življenje zdajšnjim in prihodnjim generacijam« opredeljene usmeritve, cilji, naloge in ukrepi deležnikov varstva okolja, in sicer:

- dolgoročne usmeritve, cilji, naloge in ukrepi varstva okolja;
- dolgoročne usmeritve, cilji, naloge in ukrepi ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot (Nacionalni program varstva narave);
- državna politika upravljanja z vodami (Nacionalni program upravljanja z vodami);
- ukrepi za doseganje ciljev Strategije razvoja Slovenije 2030, ki med strateškimi usmeritvami za doseganje kakovostnega življenja prepozna tudi ohranjeno zdravo naravno okolje;
- usmeritve za načrtovanje in izvajanje politik drugih sektorjev, ki vplivajo na okolje;
- usmeritve in ukrepi za izpolnjevanje mednarodnih razvojnih zavez (predvsem Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 (v nadaljnjem besedilu: Agenda 2030);
- usmeritve in ukrepi za izpolnjevanje mednarodnih zavez na področju varstva okolja, ohranjanja narave in upravljanja z vodami.

Projektne cilji sovpadajo s cilji NPVO 2020–2030 za skupino »Kmetijstvo«. Doseganje ciljev bo namreč spremljano s kazalci okolja in drugimi kazalci, ki jih v poglavju 9 predvideva NPVO. Za področje »Vode« so za skupino »kmetijstvo«, kazalci okolja naslednji: poraba sredstev za varstvo rastlin, poraba mineralnih gnojil, intenzivnost kmetijstva, sprememba rabe zemljišč in kmetijstvo, nitrati v podzemni vodi in kmetijstvo, sredstva za varstvo rastlin in njihovi razgradni produkti v podzemni vodi, namakanje kmetijskih zemljišč, bilanca dušika v kmetijstvu, kmetijstvo na vodovarstvenih območjih.

3.3.4 Usklajenost projekta z Regionalnim razvojnim programom Severne Primorske (Goriške) razvojne regije 2021-2027

Regionalni razvojni program Severne Primorske (Goriške) razvojne regije 2021-2027 (RRP 2021–2027) je temeljni programski dokument na regionalni ravni s pomočjo katerega se usklajujejo razvojni cilji v regiji ter določajo instrumenti in viri za njihovo uresničevanje. Vsebinsko in metodološko je usklajen z nacionalnimi razvojnimi politikami.

Skladno z navedbami regionalnega razvojnega programa, pridelava in predelava hrane v regiji še vedno nista zadostni, po drugi strani pa se kmetijstvo sooča z daljšimi sušnimi obdobji in neenakomerno razporeditvijo padavin skozi leto.

Projekt prispeva k razvojni prioriteti 5.3 Bolj zelena regija in sicer je projekt identificiran v okviru Ukrepa 5.3.2 Sistematično, načrtno prilagajanje podnebnim spremembam in nadgradnja upravljanja varstva pred naravnimi nesrečami, v okviru katerega so predvidene naslednje aktivnosti:

- zagotavljanje protipoplavne varnosti območja ob reki Vipavi in drugih območjih;
- izgrajevanje/iskanje alternativnih virov namakanja;
- izgrajevanje potrebne infrastrukture za blaženje podnebnih sprememb in naravnih nesreč ter ozaveščanje o njihovih vzrokih in posledicah.

Projekt »Izgradnja namakalnega sistema Ajdovščina« je identificiran na seznamu regijskih projektov RRP Severno Primorske (Goriške) razvojne regije 2021-2027.

3.3.5 Usklajenost projekta s Strateškim načrtom skupne kmetijske politike 2023-2027

Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo podaja nabor ukrepov (t.i. intervencij) za uresničevanje 9 specifičnih ciljev evropske SKP in horizontalnega cilja za razširjanje znanja, inovacij in digitalizacije. S tem SN 2023–2027 sledi vsem 3 krovnim ciljem SKP: konkurenčnosti in odpornosti kmetijskega sektorja, varstvu okolja in podnebja ter skladnemu razvoju podeželja.

Krovna usmeritev slovenskega SN 2023–2027 je v kontekstu prehranske in energetske draginje ter podnebnih in okoljskih izzivov zagotoviti trajnostno pridelavo hrane na celotnem območju države in povečati samooskrbo, pri čemer so pomembna vsa območja in vsa kmetijska gospodarstva, ne glede na velikost, usmeritev ali tržno usmerjenost. Ta krovna usmeritev podaja odgovore na izzive prehranske varnosti kot tudi na okoljsko–podnebne izzive. Usmerjen je tudi v varovanje in trajnostno upravljanje z naravnimi viri, blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe ter ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Vlada RS je dopolnjen predlog Strateškega načrta skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027 za Slovenijo potrdila na seji dne 28. 9. 2022. Evropska komisija je omenjeni dokument odobrila dne 28. 10. 2022.

Projekt je del ciljev krepitve tržne usmerjenosti ter kratkoročnega in dolgoročnega povečanja konkurenčnosti kmetij, vključno z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji, v okviru katerega so predvidene intervencije oz. ukrepi izgradnje namakalnih sistemov za več uporabnikov.

Projekt izgradnje namakalnega sistema Ajdovščina v celoti sovпада z intervencijo IRP13: Izgradnja namakalnih sistemov, ki so namenjeni več uporabnikom, saj vsebinsko naslavlja potrebo: P06 Povečanje produktivnosti, konkurenčnosti in dodane vrednosti v kmetijstvu.

Namen intervencije je zagotavljanje stabilne kmetijske pridelave ter izboljšanje kakovosti kmetijskih pridelkov. Podpora bo v okviru Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo, namenjena za izgradnjo namakalne infrastrukture (namakalni sistemi z več uporabniki oziroma »off farm infrastructure«), pri kateri se voda za namakanje kmetijskih zemljišč pripelje od vodnega vira do posameznega uporabnika. Namakalna infrastruktura je namenjena več uporabnikom in je prosto dostopna uporabi vsem. S podporo navedenim investicijam se bo povečal delež kmetijskih zemljišč, ki so opremljeni z namakalnimi sistemi. Predmet podpore je vzpostavitev vodnega vira (npr. zadrževalnik, vrtina, ...), postavitve odvzemnega objekta (črpalnišča, vodnjaka ali objekta za odvzem vode iz akumulacije) vključno z opremo, transformatorske postaje ter dovodnega omrežja (primarni in sekundarni namakalni razvod), ki se zaključijo s hidranti. Upravičenci do podpore so v okviru strateškega načrta fizične in pravne osebe, ki so jih lastniki kmetijskih zemljišč pooblastili za izvedbo investicije. Nepovratna podpora je v obliki pavšalne podpore (uporaba poenostavljenih oblik stroškov na enoto). Stopnja javne podpore znaša 100 %. Učinek intervencije IRP13 se bo spremljal s kazalnikom:

- O.22 Število infrastrukturnih naložbenih operacij ali enot, ki prejemajo podporo, uspešnost intervencije pa se bo spremljala s kazalnikom rezultata:
- R.39 Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP (ciljna vrednost: 189).

3.3.6 Usklajenost projekta s Strategijo razvoja občine Ajdovščina do 2030

Strategija razvoja občine Ajdovščina do 2030 (Strategija) je razvojni dokument, ki predstavlja temelj za trajnostni razvoj občine do leta 2030 na vseh področjih – prostorskem in okoljskem, družbenem, gospodarskem ter upravnem. Strategija je namenjena vsem prebivalcem občine Ajdovščina ter vsem gospodarskim in negospodarskim poslovnim subjektom, ki s svojim delom in delovanjem vplivajo na kvaliteto življenja in okolje v občini Ajdovščina. Strategija je nastala kot odgovor na temeljno vprašanje, kakšno okolje in družbo želimo v letu 2030, ter odgovarja na vprašanja, v kakšni občini želimo živeti, kakšne so naše prednosti, lokalne danosti in razvojni potenciali ter kako jih kar najbolje izkoristiti. Strategija je zapisana preprosto ter ambiciozno, izraža jasno in nedvoumno željo oblikovati življenje in delu prijetno ter optimalno okolje in družbo.

Posebne pomena pri pripravi strategije razvoja občine sta bila obširna analiza stanja in sodelovanje lokalne javnosti. V pripravi so sodelovali strokovnjaki, interesne skupine in ostali deležniki, saj lahko strategija le na ta način odgovarja na pričakovanja okolja, v katerem se bo uresničevala. Strategija služi vsakokratnemu občinskemu svetu in županu za izdelavo ter sprejem načrta razvojnih programov in oblikovanja letnih proračunov kot tudi podjetjem in organizacijam za oblikovanje svojih načrtov.

Znotraj analize stanja je izvedena tudi analiza gospodarstva, ki v delu obravnava namakanje, ki je cilj projekta izgradnje namakalnega sistema Ajdovščina.

Strategija navaja, da je območje Vipavske doline v poletnih mesecih podvrženo vsakoletni suši. Vodotoki v Vipavski dolini v poletnem času ne zagotavljajo potrebnih količin vode za namakanje kmetijskih površin.

Ob izvedbi melioracij v osemdesetih letih prejšnjega stoletja je bila zato v Vipavski dolini predvidena izgradnja namakalnih sistemov. Od planiranih sistemov je bil izgrajen le zadrževalnik Vogršček, ki v občini Ajdovščina namaka 63 hektarov površine. V manjšem obsegu se namakanje izvaja tudi s črpanjem vode iz vodotokov.

V okviru projekta ViVaCCAdapt (2016–2021), sofinanciranega iz EU programa LIFE, je pripravljen tudi Osnutek strategije prilagajanja kmetijstva na podnebne spremembe v Vipavski dolini, ki narekuje ukrepe za prilagoditev lokalnega kmetijstva podnebnim spremembam.

Projekt bo doprinesel k cilju 4: Dvig dohodka kmetijskih gospodarstev, v okviru katerega je naveden ukrep »Obnova in izgradnja namakalnih sistemov«. V okviru cilja 4 je med nabori projektov naveden tudi:

- Namakalni sistem in sanacija Vogrščka.

3.3.7 Skladnost projekta s strategijo prilagajanja kmetijstva v občini Ajdovščina na podnebne spremembe v Vipavski dolini za obdobje 2018-2021

Strategija prilagajanja kmetijstva v občini Ajdovščina na podnebne spremembe v Vipavski dolini za obdobje 2018-2021 je bila izdelana z namenom krepitev lokalnih zmogljivosti kmetijskega sektorja za prilagajanje podnebnim spremembam, obvladovanje tveganj (suše, poplave, pozebe in močni vetrovi) in izkoriščanje priložnosti v kmetijstvu, ki jih prinašajo podnebne spremembe.

Strategija navaja, da je rastlinska pridelava odvisna od razpoložljivosti vode. Izhodišče za rabo vode za namakanje iz vodnih teles površinskih in podzemnih voda je ugodno, medtem ko je neugodno za rabo vode iz močno preoblikovanih vodnih teles. Izhodišče za rabo vode za namakanje na vodnih telesih površinskih voda Hubelj, Vipava Brje-Miren in Vipava povirje-Brje je dobro, saj sta tako kemijsko kot ekološko stanje ocenjeni kot dobri. Zmeren ekološki potencial daje neugodno izhodišče za rabo vode za namakanje iz močno preoblikovanega vodnega telesa zadrževalnik Vogršček kljub dobremu kemijskemu stanju. Izhodišče za rabo vode za namakanje iz vodnih teles podzemnih voda Goriška Brda in Trnovsko-Banjška planota je kmetijsko in ekološko ugodno, a je odvisno od dostopnosti vodnega vira, njegove zanesljivosti in izdatnosti (Cvejić in sod., 2016). Ne glede na to vemo, da se v praksi pojavljajo problemi razpoložljivosti vode. Vzroki so nerazvit sistem razporejanja vode (pomanjkanje namakalnih sistemov) ali slabo delovanje namakalnih sistemov. Ponekod so vodi viri v poletnih mesecih tako omejeni, da je v prihodnje potrebno razmišljati tudi o sistemu ponovne uporabe vodnih virov (prečiščene odpadne vode iz čistilnih naprav).

Med obstoječimi dobrimi praksami prilagajanja na podnebne spremembe na območju Vipavske doline, je v Strategiji navedeno tudi namakanje in lokalno zadrževanje vode. Med primere dobre prakse Strategija prišteva tudi dolgotrajno sanacijo pregrade Vogršček, pravilno delovanje katere je pomembno za večji del obstoječih in bodočih namakanih območij na območju Vipavske doline.

Pri oblikovanju seznama ukrepov za prilagajanje kmetijstva na podnebne spremembe je bil poleg razvojnih programov in načrtov upravljanja voda, upoštevan tudi Načrt razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu do leta 2023 in Program ukrepov za izvedbo načrta razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu do leta 2023 (NRN, 2017).

Predmetni projekt se nanaša na 2. ukrep »Razvoj namakanja v Vipavski dolini in Goriških Brdih« znotraj prvega prioritetnega področja ukrepanja, katerega cilj je stabilizacija pridelave hrane z ureditvijo zadrževalnikov in namakalnih sistemov ter preprečevanje škod po suši, ki se vedno pogosteje pojavlja, vpliv na blaženje podnebnih sprememb. Doseganje cilja se bo spremljalo skozi kazalnika:

- Št. ha z možnostjo namakanja, novi namakalni sistemi.

3.3.8 Skladnost projekta z občinskim Načrtom razvojnih programov

Obravnavana investicija je skladna z Načrtom razvojnih projektov Občine Ajdovščina za obdobje 2023 – 2027. NRP je del sprejetega proračuna Občine Ajdovščina, natančneje Rebalansa proračuna Občine Ajdovščina za leto 2023, ki ga je sprejel Občinski svet Občine Ajdovščina na 7. redni seji dne 29. 6. 2023 in je bil objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 11/2023.

3.4 Zakonodajni vidik

V Sloveniji je za načrtovanje in gradnjo namakalnih sistemov potrebno upoštevati več zakonodajnih aktov in predpisov, ki urejajo področje vodnega gospodarstva, okolja in kmetijstva. Med najpomembnejšimi zakonodajnimi akti in predpisi so:

Zakon o vodah (Ur. l. RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdl-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14, 56/15, 65/20 in 35/23 – odl. US): Zakon o vodah je osrednji zakon, ki ureja področje vodnega gospodarstva v Sloveniji. Ta zakon določa pravila glede upravljanja vodnih virov, vključno z vodnimi viri, ki se uporabljajo za namakanje kmetijskih površin. Zakon o vodah ureja tudi dovoljenja za rabo vode in druge vodne dejavnosti.

Zakon o kmetijskih zemljiščih (Ur. l. RS, št. 71/11 – uradno prečiščeno besedilo, 58/12, 27/16, 27/17 – ZKme-1D, 79/17 in 44/22): Zakon o kmetijskih zemljiščih ureja varstvo kmetijskih zemljišč in njihovo upravljanje, tako da določa njihovo razvrstitev, rabo in obdelovanje, njihov promet in zakup, agrarne operacije in skupne pašnike, vključno z določbami o namakanju in urejanju namakalnih sistemov na kmetijskih površinah.

Zakon o varstvu okolja (ZVO-2, Ur. l. RS, št. 44/22 in 18/23 – ZDU-10)): Zakon o varstvu okolja ureja varstvo okolja pred obremenjevanjem kot temeljni pogoj za trajnostni razvoj in v tem okviru določa temeljna načela varstva okolja, ukrepe varstva okolja, spremljanje stanja okolja in informacije o okolju, ekonomske in finančne instrumente varstva okolja, javne službe varstva okolja in druga z varstvom okolja povezana vprašanja. Ureja tudi postopke ocene vplivov na okolje za večje infrastrukturne projekte, kot je gradnja namakalnih sistemov.

Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3, Ur. l. RS, št. 199/21 in 18/23 – ZDU-10): Zakon o urejanju prostora določa cilje, načela in pravila urejanja prostora, udeležence, ki delujejo na tem področju, vrste prostorskih aktov, njihovo vsebino in medsebojna razmerja, postopke za njihovo pripravo in sprejetje, njihovo izvedbo ter postopke umeščanja, podrobnejšega načrtovanja in dovoljevanja prostorskih ureditev državnega pomena. Prostorski akti, kot so občinski prostorski načrti in državni prostorski plan, določajo pogoje in smernice glede prostorskega urejanja, vključno s namakalnimi sistemi.

Gradbeni zakon (Ur. l. RS, št. 199/21 in 105/22 – ZZNŠPP): Gradbeni zakon ureja pogoje za graditev objektov in druga vprašanja, povezana z graditvijo objektov tudi za področje izgradnje namakalne infrastrukture. Namen tega zakona je zaščita javnega interesa pri graditvi objektov, kar se uresničuje s projektiranjem, dovoljevanjem, gradnjo, uporabo, vzdrževanjem in inšpekcijskim nadzorom. Zgrajeni objekti morajo biti skladni s prostorskimi izvedbenimi akti in predpisi o urejanju prostora, izpolnjevati morajo bistvene in druge zahteve ter biti evidentirani. Gradnjo je treba izvajati skladno z gradbenim dovoljenjem.

Pri izvedbi načrtovanega projekta je potrebno upoštevati še naslednjo zakonodajo:

- Zakon o nekaterih koncesijskih pogodbah (Uradni list RS, št. 9/19, 121/21 – ZJN-3B in 50/23)
- Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15, 27/17, 22/18, 86/21 – odl. US, 123/21, 44/22, 130/22 – ZPOMK-2, 18/23 in 78/23)
- Uredba o vodnih povračilih (Uradni list RS, št. 103/02, 122/07 in 3/21)
- Pravilnik o vodni knjigi (Uradni list RS, št. 48/18)
- Uredba o načrtih upravljanja voda na vodnih območjih Donave in Jadranskega morja (Uradni list RS, št. 67/16)
- Pravilnik o evidenci melioracijskih sistemov in naprav (Uradni list RS, št. 3/09)
- Pravilnik o vsebini elaborata posegov na kmetijska zemljišča (Uradni list RS, št. 83/16)
- Uredba o zelenem javnem naročanju (Uradni list RS, št. 51/17, 64/19 in 121/21)
- Uredba o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (Uradni list RS, št. 113/09, 5/13, 22/15, 12/17 in 44/22 – ZVO-2)
- Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih voda (Uradni list RS, št. 80/12, 98/15 in 44/22 – ZVO-2)
- Pravilnik o monitoringu radioaktivnosti (Uradni list RS, št. 27/18)

Poleg zgoraj navedenih zakonov in uredb je treba upoštevati tudi druge predpise, smernice in standarde, ki se nanašajo na gradnjo in upravljanje namakalnih sistemov. Za ustrezen postopek načrtovanja in gradnje namakalnega sistema je priporočljivo sodelovati s strokovnjaki, kot so hidrologi, agronomi, inženirji in okoljevarstveniki, ter pridobiti vsa potrebna dovoljenja in soglasja v skladu z veljavno zakonodajo.

4 PREDSTAVITEV VARIANT

V nadaljevanju dokumenta identifikacije investicijskega projekta je skladno s 5. členom Uredbe o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ pripravljena analiza variant, ki obsega predstavitev:

- Izhodiščnega scenarija ali variante »brez investicije« in
- Variante »z investicijo«, ki obsega izgradnjo namakalnega sistema v občini Ajdovščina.

4.1 Izhodiščni scenarij ali varianta »brez investicije«

Izhodiščni scenarij ali varianta »brez investicije« pomeni ohranjanje obstoječega stanja, ko v občini Ajdovščina praktično ni možnosti namakanja kmetijskih zemljišč.

Vipavska dolina je eno najbolj rodovitnih področij Slovenije. Tradicionalno slovi po pridelavi nekaterih sort sadja, vinski trti in vrtninah. Po drugi strani pa gre za eno od vremensko najbolj občutljivih področij v Sloveniji, ki je redno podvrženo nizkim temperaturam v času cvetenja sadnega drevja in sušam v obdobju od junija do septembra. Primanjkljaj vode v času vegetacije negativno vpliva na rast kulturnih rastlin, ki za optimalni razvoj potrebujejo zadostne količine vode in uravnotežen, predvsem pa stalen režim dovajanja vode. Namakanje je učinkovit sistem za stabilnejšo in bolj kakovostno pridelavo kmetijskih pridelkov, saj zagotavlja boljše pogoje za rast tudi v obdobjih, ko vode v tleh primanjkuje. Pozeba v primeru nastopa nizkih temperatur v času cvetenja sadnega drevja se lahko zmanjša ali prepreči z oroševanjem v intenzivnih sadovnjakih.

Zaradi potreb po vodi za namakanje in oroševanje je bila leta 1989 zgrajena 34 m visoka pregrada Vogršček, ki je ustvarila večnamensko akumulacijo s skupnim projektiranim volumnom 8,5 milijonov m³ vode, pri čemer naj bi bilo - skladno s projektnimi izhodišči - 6,8 milijonov m³ namenjenih namakanju, 1,25 m³ pa sploščitvi visokovodnih valov. Po projektu naj bi akumulirana voda zadostovala za namakanje 3000 – 3500 ha obdelovalnih površin.

V občini Ajdovščina se namaka okrog 63 ha kmetijskih površin, potrebe so veliko večje in presegajo 1.500 ha. Na obravnavanem delu trenutno ni zgrajenega namakalnega sistema. Namakalni sistem, ki koristi vodo iz akumulacije Vogršček je zgrajen proti Novi Gorici, manjši del leži tudi na območju občine Ajdovščina (polje Perovljek). Ministerstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je naklonjeno obnovi akumulacije in jo želi začeti izkoriščati v čim večji meri kar dodatno kaže na to, da ohranitev obstoječega stanja ni zaželena.

Ker suša na območju Vipavske doline ne prizanaša in so prav sušna obdobja privedla do tega, da je zmeraj več površin namenjenih travinju oz. površine ostajajo neobdelane, je z ohranitvijo obstoječega stanja ter pričakovanih vse pogostejših pojavov daljših sušnih obdobj na eni strani in preobilnih padavin na drugi strani moč pričakovati opuščenje pridelave kmetijskih pridelkov, kar pa ni skladno s Strategijo razvoja občine Ajdovščina, ki ima željo po samooskrbnosti pridelane hrane.

Neizgradnja namakalnega sistema Ajdovščina bi prav tako pomenila otežkočeno pridelavo kmetijskih pridelkov ob negativnih klimatskih spremembah na obravnavanem področju. To bi imelo v prihodnje naslednje posledice:

- ekonomika kmetijske pridelave hrane bi bila iz leta v leto slabša, saj bi se zmanjšali kmetijski donosi oz. slabšala bi se proizvodna učinkovitost, kmetijski pridelki pa bi bili tudi slabše kakovosti,

- možnosti krepitve obstoječih kmetij z nasledstvom mladih kmetov, ki obdelujejo obravnavane njivske površine, bi bile zmanjšane,
- možnosti in interesa za kmetijsko proizvodnjo intenzivnejših kultur, zlasti zelenjadnic, in specializacije v le-te, bi se zmanjšali,
- socialno-demografskih značilnostih kmetijskih gospodarstev na obravnavanem lokalnem področju, starostna struktura nosilcev kmetijskih gospodarstev in njihovih naslednikov bi tudi v prihodnje stagniralo.

Zaradi zgoraj ugotovljenih posledic, zaključujemo, da varianta »brez investicije« v danih klimatskih in tržnih pogojih ni sprejemljiva.

4.2 Varianta »z investicijo«

Varianta »z investicijo« predstavlja izgradnjo namakalnega sistema Ajdovščina s katerim je predvideno namakanje 1.379 ha kmetijskih površin. Gre za novogradnjo 26 km primarnih cevovodov, prečrpališča Vogršček in 193 km sekundarnega razvoda do posameznih uporabnikov.

Varianta »z investicijo« je plod večletnega analiziranja obstoječega stanja in predvidenih potreb v občini Ajdovščina ob tem, da se je upoštevalo tudi predvidene potrebe občine Vipava katere vodni vir je prav tako akumulacija Vogršček.

Ocenjeno investicijsko vrednost variante »z investicijo« v stalnih cenah, ki je predmet dokumenta identifikacije investicijskega projekta, prikazujemo v spodnji tabeli. Predvideva se, da bo DDV v celoti nepovračljiv in bo predstavljal dejanski strošek projekta, saj Občina Ajdovščina končnim uporabnikom namakalnega sistema nima namena zaračunavati uporabnine namakalnega sistema, katere tarifa bi bila v višini amortizacije. Občina Ajdovščina bo preko upravljavca, ki bo izvajal javno službo namakanja, končnim uporabnikom, zaračunavala le letne obratovalne in vzdrževalne stroške namakalnega sistema.

Tabela 4.1: Investicijska vrednost variante »z investicijo« v stalnih cenah (EUR)

	Znesek (EUR)
Izdelava projektne dokumentacije (DGD, PZI, PID)	1.500.000,00
Izdelava investicijske dokumentacije (DIIP, PIZ, IP)	60.000,00
Izdelava razpisne dokumentacije, vodenje postopka in izbor izvajalcev	73.500,00
Izdelava PVO	100.000,00
Zemljišča in služnosti	175.200,00
Izgradnja primarnega cevovoda	12.252.421,36
Izgradnja prečrpališča Vogršček	3.920.000,00
Izgradnja sekundarnega razvoda za namakalno površino 1.379 ha	14.479.500,00
Gradbeni nadzor	385.900,00
Informiranje in obveščanja javnosti	100.000,00
SKUPAJ	33.046.521,36
DDV (22%)	7.270.234,70
SKUPAJ z DDV	40.316.756,06

Vir. Občina Ajdovščina, junij 2023

Investicijska vrednost projekta v tekočih cenah, ki je osnova za izračun virov financiranja in upošteva inflacijske stopnje skladne s Pomladansko napovedjo gospodarskih gibanj UMAR, znaša **51.925.300,84 EUR z DDV** in je podrobneje predstavljena v **poglavju 5** dokumenta identifikacije investicijskega projekta.

Letni fiksni in variabilni obratovalni in vzdrževalni stroški za predviden namakalni sistem znašajo okvirno **382.716,18 EUR/letno** in so ocenjeni na podlagi stroškov vzdrževanja in obratovanja na sistemu javnega vodovoda in odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode. Za oceno stroška porabe elektrike, so se upoštevale trenutne cene elektrike za gospodinjstva (0,12 EUR/kWh). Letni stroški obratovanja in vzdrževanja so prikazani v **tabeli 4.2.**

Tabela 4.2: Letni obratovalni in vzdrževalni stroški variante »z investicijo« (EUR)

	Enota	Količina	Cena na enoto (EUR)	Znesek (EUR)
FIKSNI LETNI STROŠKI				69.342,58
Vzdrževalna dela na črpališčih	m	5	500	2.500,00
Stroški zavarovanj	%	0,0015	42.561.722	63.842,58
Priprava sistema na obratovanje in na zimovanje	kos	2	1500	3.000,00
VARIABILNI LETNI STROŠKI				313.373,60
Vzdrževalna dela na cevovodih (blatniki, tačniki,..)	m	193.060	0,11	21.236,60
Stroški monitoringa	kos	1	30.000	30.000,00
Stroški elektrike	kWh	2.000.000	0,12	240.000,00
Vzdrževanje hidrantov in ventilov	kos	2.000	9	18.000,00
Vodno povračilo	m ³	2.758.000	0,0015	4.137,00
SKUPAJ LETNI STROŠKI				382.716,18
Letni fiksni strošek na hektar zemljišča	EUR/ha		50,28	
Letni variabilni strošek na m ³ vode	EUR/m ³		0,11	

Grafični prikaz predvidenega namakalnega sistema Ajdovščina je razviden iz pregledne situacije, ki je priložena v **Prilogi 1 DIIP.**

Predhodno predstavljena varianta »z investicijo« je varianta, ki so jo strokovne službe Občine Ajdovščina skupaj z drugimi deležniki in projektanti optimizirale na podlagi predhodno izdelane idejne zasnove »Primarni cevovod za namakanje zgornje Vipavske doline« (projekt št. 3982/20, Vodnogospodarski biro Maribor d.o.o. s partnerji, julij 2020) in izbora variant znotraj navedene IDZ. Slednja namreč obravnava dve varianti s podvariantami izvedbe, ki pa med sabo nista primerljivi, saj nimata enakih ciljev.

Variante, ki jih obravnavajo različne predhodno izdelane projektne dokumentacije (glej **poglavje 6.1. – Predhodne idejne rešitve in študije**) kratko povzemamo v nadaljevanju poglavja, ob tem pa navajamo, da v predhodni projektni dokumentaciji vsebinsko ni obravnavane variante, ki je predmet tega DIIP torej variante, ki zajema gradnjo 23 km primarnega voda, prečrpališča Vogršček in 193 km sekundarnega razvoda.

Varianta »z investicijo«, ki je predmet tega DIIP je optimizirana varianta na podlagi predhodne variantne analize:

- **vodnih virov**³, kjer je bila kot najbolj optimalna varianta izbrana varianta namakanja iz akumulacije Vogršček in

³ »Vzpostavitev namakalnega sistema za namakanje kmetijskih površin na območju občine Ajdovščina (Vipavska dolina) – variantni pregled«, študija izvedljivosti, OMNIMODO d.o.o., junij 2017.

- **izvedbe namakalnega sistema⁴**, kjer je za najbolj optimalno izvedbo namakalnega sistema v občini Ajdovščina izbran namakalni sistem po trasi variante 2, ki se gradi iz armirano poliestrskih cevi ojačenih s steklenimi vlakni (prav tako variantno izbrano) s 3 prečrpalnicami (definirane kot varianta 2, ki je bila izbrana kot najbolj optimalna varianta).

Varianta »z investicijo« bo podrobneje obdelana v nadaljnji projektni dokumentaciji in sicer v idejni zasnovi tega projekta, katere izdelava je načrtovana v začetku leta 2024 in bo podlaga za pripravo nadaljnje investicijske dokumentacije (PIZ in IP).

Na podlagi izvedene analize stanja in izraženih potreb, ki so podrobneje predstavljene tudi v Proizvodnem programu za načrtovanje namakanja zgornje Vipavske doline, ki ga je aprila 2020 izdelal Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, je možno zaključiti, da je varianta »z investicijo« edina sprejemljiva. Izgradnjo namakalnega sistema podpira tudi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. V ta namen bo v finančni perspektivi 2021 – 2027 zagotovilo nepovratna finančna sredstva iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja.

Poleg vsega navedenega pa bo izvedba variante »z investicijo« prinašala še druge pozitivne vplive in sicer:

- ekonomika kmetijske pridelave hrane bi bila iz leta v leto boljša, saj bi se povečali kmetijski donosi oz. bi se proizvodna učinkovitost povečala, kmetijski pridelki pa bi bili tudi višje kakovosti;
- bistveno bi se povečale možnosti krepitev obstoječih kmetij z nasledstvom, ki obdelujejo obravnavane njivske površine;
- povečale bi se možnosti in interes za kmetijsko proizvodnjo intenzivnejših kultur, zlasti zelenjadnic, in specializacije v le-te;
- pozitiven vpliv na socialno-demografske značilnosti kmetijskih gospodarstev, starostna struktura nosilcev kmetijskih gospodarstev in njihovih naslednikov bi se v prihodnje ohranila ali celo še povečala.

4.2.1 Pregled obravnavanih variant vodnih virov za potrebe namakanja (povzeto po študiji izvedljivosti iz leta 2017)

V nadaljevanju podajamo kratek pregled obravnavanih variant koriščenja različnih vodnih virov za potrebe namakanja v Vipavski dolini, ki jih povzemamo po študiji izvedljivosti »Vzpostavitev namakalnega sistema za namakanje kmetijskih površin na območju občine Ajdovščina (Vipavska dolina) – variantni pregled«, pripravljavca OMNIMODO d.o.o. (junij 2017).

V študiji so preučene naslednje možnosti namakanja Vipavske doline in sicer:

- namakanje z izkoriščanjem vode iz vodotoka reke Vipave in njenih pritokov,
- izkoriščanje vode iz morebitnega novega vodnega vira – akumulacija Košivec.
- namakanje s pomočjo izkoriščanja podzemne vode (vrtine),
- namakanje s pomočjo izkoriščanja vode iz akumulacije Vogršček.

⁴ »Primarni cevovod za namakanje zgornje Vipavske doline«, idejna zasnova (IDZ), Vodnogospodarski biro Maribor d.o.o., Lineal d.o.o., Petrol d.d., Inštitut za vode Republike Slovenije – IZVRS in Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, julij 2020.

V študiji so predstavljene vse navedene variante ter ugotovitveni dejavniki tveganja s predlogom optimalnih ukrepov za preprečevanje nastanka tveganja za vsako od variant. V okviru dejavnikov tveganja je študija pri vseh navedenih variantah obravnavala financiranje investicije, financiranje vzdrževanja in upravljanja namakalnega sistema, dolgotrajni postopki za vzpostavitev namakalnih sistemov in administrativne ovire. Dodatno so bili obravnavani dejavniki tveganja za varianto akumulacije Vogršček (Okvare in poškodbe – nedelovanje nekaterih vej namakalnega razvoda; Talni odvzem vode; Civilna iniciativa za Vogršček); za varianto odvzema podzemnih voda/podtalnice (Slabe razmere podtalne vode na območju Vipavske doline; Visoka cena in negotova finančna konstrukcija); za varianto akumulacije Košivec (zakonske omejitve).

V zadnjem delu študije so predlagani ukrepi in mnenja glede posameznih variant namakalnih sistemov v občini Ajdovščina, ki jih skrajšano povzemamo v nadaljevanju.

4.2.1.1 Namakanje z izkoriščanjem vode iz vodotoka reke Vipave in njenih pritokov

Pogoj za izgradnjo namakalnega sistema z odvzemom vode iz površinskih voda je izdaja vodnega dovoljenja po Zakonu o vodah z upoštevanjem ekološko sprejemljivega pretoka in izjemami, ki so dovoljene za namakanje kmetijskih zemljišč na odsekih površinskih voda, pomembnih za določitev referenčnih razmer. Spremljanje odvzetih količin vode za namakanje se zagotovi z vodnim dovoljenjem, ki določa, da morajo imetniki vodne pravice imeti nameščeno merilno napravo za ugotavljanje dejansko odvzete količine vode za namakanje kmetijskih zemljišč in o tem voditi pisno evidenco.

V študiji so predstavljene analize pretokov Vipave na podlagi podatkov ARSO. Analiza podatkov izkazuje statistično značilen trend zmanjševanja malih letnih pretokov izvira 8560 Vipava – Vipava. Prav tako je ugotovljeno, da mali letni pretoki do konca leta 2021 ne bodo dosegli vrednosti ekološko sprejemljivega pretoka (Q95).

V okviru študije je pri tej varianti predstavljeno tudi območje Natura 2000. V študiji je jasno argumentirana zakonska prepoved čelnih zajeztitev vodotokov, ki omogoča odvzem vode le pri višjih pretokih in ki opredeljuje umeščenost območja reke Vipave v območje Natura 2000. Vsled vsega navedenega študija predlaga, da se aktivnosti v zvezi z zajeztivami reke Vipave in njenih vodotokov začasno ustavijo. Enako velja za primere neposrednega odvzema vode iz reke Vipave.

Glede na dejstvo, da je reka Vipava eden redkih oziroma tako rekoč edini vodotok v Sloveniji, kjer pretok in povprečni vodostaji v zadnjih letih upadajo, bi bila pridobitev vseh ustreznih vodovarstvenih dovoljenj preveč negotova, da bi študija s tem v zvezi lahko predlagala nadaljevanje aktivnosti.

Ta varianta je v študiji prepoznana kot nesprejemljiva.

4.2.1.2 Izkoriščanje vode iz morebitnega novega vodnega vira – akumulacija Košivec

Izgradnja Akumulacije Košivec je bila predvidena med prioritetenimi ukrepi regionalne delovne skupine za območje, ki je bila imenovana s strani ministra, pristojnega za kmetijstvo, prav tako je to eden izmed ukrepov načrta MKGP. Hkrati je izgradnja te akumulacije predvidena v prostorskih načrtih Občine Ajdovščina.

Podjetje BOSON trajnostno načrtovanje d.o.o. iz Ljubljane, je za Načrt razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu do leta 2020 in Program ukrepov za razvoj načrt namakanja junija 2016, dopolnitev oktobra 2016, izdelalo okoljsko poročilo. Okoljsko poročilo ocenjuje vpliv izgradnje namakalnega sistema Košivec z oceno (c), kar pomeni, da so pričakovani vplivi na stanje površinskih voda nebitveni ob upoštevanju omilitvenih ukrepov, kratkotrajni in povratni (Okoljsko poročilo, stran 87 in 88).

Gradnja namakalnega sistema Košivec ne bi bila skladna z zakonodajo na podlagi 37. člena Zakona o vodah, ki določa, da poseg v prostor na vodnem in priobalnem območju ni dovoljen, razen v za to posebej določenih primerih. Gradnja namakalnega sistema Košivec ne izpolnjuje pogojev Zakona o vodah in je bila v okviru študije prepoznana kot nedovoljena. V študiji je jasno argumentirana zakonska prepoved čelnih zajezev vodotokov, kot je predvidena v primeru akumulacije Košivec in podan predlog, da se aktivnosti v zvezi z izgradnjo akumulacije Košivec začasno ustavijo.

V obliki, v kakršni so bile predstavljene študije akumulacije Košivec (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Vodnogospodarski inštitut, d.o.o.) bi bile predlagane izvedbe v nasprotju z zakonodajo.

Ta varianta je v študiji prepoznana kot nesprejemljiva.

4.2.1.3 Namakanje s pomočjo izkoriščanja podzemne vode (vrtine)

Študija navaja, da je v poročilu o monitoringu 2014 (ARSO) evidentno, da sodi vodno telo VTPodV_6021 med plitve vodonosnike. Iz analize količin podzemne vode na področju Vipavske doline in možnosti njene izrabe za namakalne sisteme, so v študiji navedene ugotovitve, da so na tem področju ugotovljene izrazito majhne količine podzemne vode. Na področju Zahodne Slovenije je tako majhno količino podtalnice v povezanih območjih mogoče zaznati le še na območju Brkinov in Obale, v vzhodnem delu Slovenije pa je takih področij več, obsežna so predvsem na Pohorju in območju okoli Maribora.

Na podlagi v študiji izvedene analize, ki temelji na podatkih o količini podzemne vode na projektnem področju in na podlagi prioritete liste uporabe podtalnice, so možnosti za večje sisteme namakanja, ki bi se napajali iz podtalnice, v Vipavski dolini majhne in negotove, zato študija predlaga zmanjševanje aktivnosti in zmanjševanje večjih finančnih udeležb pri raziskavah o možnostih koriščenja podzemne vode v te namene.

V študiji je podan predlog, da se aktivnosti v tej smeri gibajo v skladu s količino podzemne vode na tem področju, ki bi se lahko torej povečale v primeru ugotavljanja dolgoročno večje količine podzemne vode, ki bi se v tem primeru lahko uporabila tudi v namakalne namene.

Ta varianta je v študiji prepoznana kot nesprejemljiva.

4.2.1.4 Namakanje s pomočjo izkoriščanja vode iz akumulacije Vogršček

Glede na ugotovitve študije je obnova akumulacije Vogršček najbolj realen in izvedljiv variantni model izmed predlaganih. Glede na to, da je čelni zajezevalnik že izgrajen, ne podleže zakonski prepovedi postavitve novih čelnih zajezev, model je realno izvedljiv ob izkazanih finančnih in terminskih pogojih. Ob doslednem spoštovanju področne zakonodaje o varovanju voda je med štirimi pregledanimi modeli edini sprejemljiv model, ki bi ga bilo mogoče izvesti v realnem času.

4.2.2 Pregled predlaganih variant izgradnje namakalnega sistema v zgornji Vipavski dolini (povzeto po idejni zasnovi iz leta 2020)

V nadaljevanju podajamo kratek pregled obravnavanih variant izgradnje namakalnega sistema v zgornji Vipavski dolini, ki jih povzemamo po idejni zasnovi »Primarni cevovod za namakanje zgornje Vipavske doline«, pripravljavec: Vodnogospodarski biro Maribor d.o.o., Lineal d.o.o., Petrol d.d., Inštitut za vode Republike Slovenije – IZVRS in Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta (julij 2020).

Ob tem navajamo, da varianti, ki jih idejna zasnova obravnava nista med sabo primerljivi, saj ne dosegata istih ciljev namakanja. Znotraj posamezne variante obravnava idejna zasnova več podvariant, ki pa so predmet presoje in izbora optimalne variante.

Idejna zasnova »Primarni cevovod za namakanje zgornje Vipavske doline« obravnava naslednje variante izgradnje namakalnega sistema:

- Varianta 1 – Namakanje in izgradnja cevovoda za površine namakanja v občini Ajdovščina in občini Vipava
- Varianta 2 - Namakanje in izgradnja cevovoda za površine namakanja v občini Ajdovščina

4.2.2.1 Varianta 1 – Namakanje in izgradnja cevovoda za površine namakanja v občini Ajdovščina in občini Vipava

Idejna zasnova predstavlja v varianti 1 tehnično rešitev ter analizo ekonomske investicije za primer namakanja in izgradnje cevovoda za površine namakanja v občini Ajdovščina in v občini Vipava.

Cilj variante 1 je zagotavljanje stabilnejše in kvalitetnejše kmetijske pridelave na površinah v občinah Ajdovščina in Vipava.

V okviru IDZ je predvidena izvedba novega namakalnega sistema, preko primarnega cevovoda premera od DN 1400 mm do DN 150 mm, za namakanje in protislansko zaščito (oroševanje), na kmetijskih površinah zgornje Vipavske doline. Vir namakanja predstavlja obstoječ zadrževalnik Vogršček. Predvidene površine namakanja so skupne velikosti 1679 ha na območju občine Ajdovščina in 754 ha na območju občine Vipava.

Izgradnja glavne cevovodne povezave predvidenega namakalnega sistema je v IDZ predstavljena v treh podvariantah, od obstoječega odzemnega objekta na zadrževalniku Vogršček, do višinsko zadnjega namakalnega polja v občini Vipava. Trasa predvidenega cevovoda je v grobem dolžine 25,6km. Sekundarni namakalni sistem ni predmet navedene IDZ.

IDZ razvršča namakalna polja na 12 melioracijskih polj, od katerih jih leži 8 v občini Ajdovščina, 4 pa v občini Vipava:

- polje 1: območje Log – Zemono (468 ha),
- polje 2: območje Ajdovsko polje (240 ha),
- polje 3: območje Vipavski Križ – Male Žablje (302 ha),
- polje 4: območje Lokavec (220 ha),
- polje 5: območje Vrtovin (14 ha),
- polje 6: območje Selo – Batuje (40 ha),

- polje 7: območje Dolenje – Ustje (55 ha),
- polje 8: območje Brje – Žablje (620 ha),
- polje 9: območje Slap I. (85 ha),
- polje 10: območje Slap II. (130 ha),
- polje 11: območje Vipavsko polje (50 ha),
- polje 12: Manče – Podnanos (200 ha).

Varianta 1 ima najprej predstavljeno analizo podvariant predvidene trase cevododa in sicer je predvidena trasa cevododa v začetnem delu, od odvzemnega mesta do profila C40 oziroma do km 3+900.00, v IDZ pripravljena v treh podvariantah. Ostala trasa je za vse tri podvariante enaka. Podvariante so:

- P-1.0 - podvarianta 1
- P-1.0 - podvarianta 2
- P-1.0 - podvarianta 3

Izbor optimalne podvariante trase variante 1 se je izvedel na podlagi meril: dimenzije cevododa na celotni trasi (cenovno ugodnejša varianta posega), posegi v privatna zemljišča (trasa v povprečju vodena v čim večji meri po javnih zemljiščih), hidravlični izračun (hidravlično najugodnejša varianta).

Pri hidravličnem izračunu za Varianto 1 so bile dodatno obravnavane še tri podvariante prečrpališč in dimenzij cevododov in sicer:

- podvarianta 1 - možnost namakalnega sistema z 1 prečrpalno postajo na mestu odvzema vode ob peti pregrade zadrževalnika Vogršček
- podvarianta 2 - možnost delovanja namakalnega sistema z tremi prečrpalnimi postajami: prečrpalnica na poziciji PU1 (ob peti pregrade zadrževalnika Vogršček), prečrpalnica na poziciji PU4 (prečrpalnica za območje Lokavec), prečrpalnica na poziciji PU5 (prečrpalnica za območja Slap I, Manče – Podnanos in Vipavsko polje).
- podvarianta 3 - možnost delovanja namakalnega sistema z petimi prečrpalnimi postajami: prečrpalnica na poziciji PU1 (ob peti pregrade zadrževalnika Vogršček), prečrpalnica na poziciji PU2 (na območju polja Selo – Batuje), prečrpalnica na poziciji PU3 (na območju polja Vipavski Križ – Male Žablje), prečrpalnica na poziciji PU4 (prečrpalnica za območje Lokavec), prečrpalnica na poziciji PU5 (prečrpalnica za območja Slap I, Manče – Podnanos, Vipavsko polje).

Optimalna varianta dimenzij cevododa, za posamezno območje je v IDZ določena na podlagi hidravličnega izračuna, ki ga je izdelalo podjetje Petrol d.d., Ljubljana.

Ekonomska analiza varianta 1 v IDZ zajema oceno investicijske vrednosti za vse podvariante poteka trase cevododov, izbire dimenzij cevi cevododa in izbiro podvariant prečrpališč. Izbira najugodnejše podvariante je izvedena na podlagi najnižje ceno. Ta izbira je točkovana z največ točkami. V IDZ so nato predstavljena merila in kriteriji za ocenjevanje posamezne podvariante s predstavitev točkovanja. Na osnovi v IDZ navedenih težinskih analiz je izbrana najugodnejša podvarianta variante 1, ki predstavlja kombinacijo podvariant poteka trase predvidenega primarnega cevododa namakalnega sistema in podvariant razporeditev prečrpalnic. Na osnovi izračunanih vrednosti je izračunana najugodnejša podvarianta izvedbe cevododa.

V spodnji tabeli povzemamo predstavitev variante 1 na podlagi opravljenega izbora optimalnih podvariant tras, dimenzij cevododa in števila prečrpališč znotraj variante 1 za izgradnjo namakalnega sistema.

Tabela 4.3: Investicijska vrednost variante 1 (stalne cene, julij 2020)⁵

	Izbira podvariante	Vrednost brez DDV (EUR)
Trasa cevododa	Podvarianta 2 (GRP)	30.459.763,65
Prečrpalnice	Podvarianta 2	19.846.761,20
SKUPAJ		50.306.524,85

Vir: Primarni cevovod za namakanje zgornje Vipavske doline«, pripravljavec: Vodnogospodarski biro Maribor d.o.o., Lineal d.o.o., Petrol d.d., Inštitut za vode Republike Slovenije – IZVRS in Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta (julij 2020).

4.2.2.2 Varianta 2 - Namakanje in izgradnja cevododa za površine namakanja v občini Ajdovščina

Varianta 2 predstavlja idejno zasnovo in analizo ekonomske investicije, za primer namakanja in izgradnje cevododa za površine namakanja samo v občini Ajdovščina.

V okviru variante 2 je predvidena izvedba novega namakalnega sistema, preko primarnega cevododa premera od DN 1400 mm do DN 150 mm, za namakanje in protislansko zaščito (oroševanje), na kmetijskih površinah zgornje Vipavske doline.

Cilj variante 2 je zagotavljanje stabilnejše in kvalitetnejše kmetijske pridelave na površinah v občini Ajdovščina.

Vir namakanja predstavlja obstoječ zadrževalnik Vogršček. Predvidene površine namakanja so skupne velikosti 1679 ha.

Namakalna polja so razdeljena na 8 melioracijskih polj:

- polje 1: območje Log – Zemono (225 ha),
- polje 2: območje Ajdovsko polje (240 ha),
- polje 3: območje Vipavski Križ – Male Žablje (302 ha),
- polje 4: območje Lokavec (220 ha),
- polje 5: območje Vrtovin (14 ha),
- polje 6: območje Selo – Batuje (40 ha),
- polje 7: območje Dolenje – Ustje (55 ha),
- polje 8: območje Brje – Žablje (620 ha).

Tudi v primeru variante 2 je izgradnja glavne cevododne povezave predvidenega namakalnega sistema v IDZ predstavljena v treh podvariantah, od obstoječega odzemnega objekta na zadrževalniku Vogršček, do višinsko zadnjega namakalnega polja v občini Vipava. Trasa predvidenega cevododa je v grobem dolžine 25,6km. Sekundarni namakalni sistem ni predmet navedene IDZ.

Varianta 2 vsebuje naprej analizo podvariant predvidene trase cevododa in sicer je predvidena trasa cevododa v začetnem delu, od odzemnega mesta do profila C40 oziroma do km 3+900.00, v IDZ pripravljena v treh podvariantah. Ostala trasa je za vse tri podvariante enaka. Podvariante so:

- P-1.0 - podvarianta 1

⁵ Investicijska vrednost variante 1 po IDZ (Primarni cevovod za namakanje zgornje Vipavske doline«, pripravljavec: Vodnogospodarski biro Maribor d.o.o., Lineal d.o.o., Petrol d.d., Inštitut za vode Republike Slovenije – IZVRS in Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta (julij 2020) se nanaša na namakalni sistem občine Ajdovščina in občine Vipava in ne le na namakalni sistem, ki ga obravnava predmetni DIIP.

- P-1.0 - podvarianta 2
- P-1.0 - podvarianta 3

V okviru hidravličnega dimenzioniranja cevovoda je bila pri varianti 2 izvedena analiza podvariant pretoka. Zaradi velikih potreb po odjemu vode za namensko rabo v kmetijstvu in glede na razpoložljive količine vode v akumulaciji Vogršček, se je izvedlo več iteracij odjema po namakalnih sistemih. Izmed petih variant, je bila kot najugodnejša izbrana varianta 5: pretok Q24.

Optimalna varianta dimenzij cevovoda, za posamezno območje je v IDZ določena na podlagi hidravličnega izračuna, ki ga je izdelalo podjetje Petrol d.d., Ljubljana.

Na podlagi profila vzdolžne trase primarnega cevovoda so bile analizirane in dimenzionirane prečrpalnice v sistemu. S simulacijami je bilo izvedenih več rešitev glede zagotavljanja ustreznih relativnih tlakov na odjemu.

Analiza variante 2 vsebuje tudi izbor optimalne podvariante prečrpališč. Podvariante le teh v okviru variante 2 so:

- podvarianta 1 - možnost namakalnega sistema z 1 prečrpalno postajo in sicer na mestu odvzema vode ob peti pregrade zadrževalnika Vogršček
- podvarianta 2 – možnost delovanja namakalnega sistema z tremi prečrpalnimi postajami in sicer: prečrpalnica na poziciji PU1 (ob peti pregrade zadrževalnika Vogršček), prečrpalnica na poziciji PU2 (na območju polja Selo – Batuje), prečrpalnica na poziciji PU4 (prečrpalnica za območje Lokavec.).

Izbir optimalne podvariante je upošteval najnižjo ceno. V okviru vsake posamezne podvariante so bili podrobno specficirani investicijskih stroški, vzdrževalni stroški in obratovalni stroški posamezne podvariante. Stroški so bili primerjani v obdobju 30 let. Izbira optimalne podvariante variante 2 je bila izvedena na podlagi meril in kriterijev, ki so podrobneje razvidni iz IDZ. Vsako od podvariant se je točkovalo. Najugodnejša podvarianta je izbrana kot kombinacija med podvariantami trase cevovoda in podvariantami predvidenih prečrpalnic.

V spodnji tabeli povzemamo predstavitev variante 2 na podlagi opravljenega izbora optimalnih podvariant tras, dimenzij cevovoda in števila prečrpališč znotraj variante 2 za izgradnjo namakalnega sistema.

Tabela 4.4: Investicijska vrednost variante 2 (stalne cene, julij 2020)⁶

	Izbira podvariante	Vrednost brez DDV (EUR)
Trasa cevovoda	Podvarianta 2 (GRP)	21.225.655,01
Prečrpalnice	Podvarianta 2	12.276.556,00
SKUPAJ		33.502.211,01

Vir: Primarni cevovod za namakanje zgornje Vipavske doline«, pripravljavec: Vodnogospodarski biro Maribor d.o.o., Lineal d.o.o., Petrol d.d., Inštitut za vode Republike Slovenije – IZVRS in Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta (julij 2020).

⁶ Investicijska vrednost variante 2 po IDZ (Primarni cevovod za namakanje zgornje Vipavske doline«, pripravljavec: Vodnogospodarski biro Maribor d.o.o., Lineal d.o.o., Petrol d.d., Inštitut za vode Republike Slovenije – IZVRS in Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta (julij 2020) se nanaša na namakalni sistem občine Ajdovščina in občine Vipava in ne le na namakalni sistem, ki ga obravnava predmetni DIIP.

5 OPREDELITEV VRSTE INVESTICIJE Z OCENO INVESTICIJSKIH STROŠKOV PO STALNIH IN TEKOČIH CENAH, PRIKAZANO POSEBEJ ZA UPRAVIČENE IN PREOSTALE (NEUPRAVIČENE) STROŠKE

5.1 Opredelitev vrste investicije

Obravnavana investicija po varianti »z investicijo« je novogradnja namakalne infrastrukture v kmetijstvu.

Namakalna infrastruktura je sistem gradbenih objektov, inženirskega načrtovanja ter naprav, ki so namenjeni zagotavljanju ustrezne oskrbe s količino in razporeditvijo vode za namakanje kmetijskih površin ali drugih območij, ki potrebujejo dodatno zalivanje.

Namakanje je osnovni tehnološki ukrep, katerega namen je zagotoviti optimalno rast in razvoj gojenih rastlin. Namakanje je dodajanje vode rastlinam, kadar je med vegetacijo v tleh primanjkuje. Z namakanjem lahko rastlinam dovajamo v vodi raztopljena hranila, kar imenujemo fertigacija. Zunaj obdobja vegetacije namakanje uporabljamo za preprečevanje spomladanske pozebe oz. protislansko oroševanje.

Namen izgradnje namakalne infrastrukture je izboljšati kmetijsko proizvodnjo, povečati donos pridelkov in zmanjšati vpliv suše na kmetijske dejavnosti. Namakalna infrastruktura vključuje različne elemente, kot so:

- Vodni viri: lahko so reke, jezera, podzemne vode ali zbiralniki deževnice, ki zagotavljajo vodo za namakanje.
- Kanali in cevovodi: Omogočajo prenos vode iz vodnih virov do kmetijskih zemljišč, ki jih je treba namakati.
- Namakalne naprave: To vključuje različne sisteme in tehnike, kot so kapljično namakanje, brizgalno namakanje, zalivalni sistemi s talno cevjo ali namakalni sistemi za žitna polja ipd.
- Nadzorni sistemi: Vključujejo opremo za nadzor pretoka vode, časovne urnike namakanja in avtomatizacijo, ki optimizira učinkovitost porabe vode.
- Drenažni sistemi: Omogočajo odvajanje odvečne vode iz namakanih območij, da se preprečijo težave s prekomernim namakanjem.
- Črpalke in črpališča: Uporabljajo se za dvigovanje vode iz nižje ležečih virov na višje ležeče kmetijske površine.

Namakalna infrastruktura je ključna za kmetijske dejavnosti v sušnih ali polsušnih regijah, saj omogoča nadzorovano in učinkovito uporabo vode za ohranjanje kmetijske proizvodnje in preprečevanje izgub zaradi pomanjkanja vode. Pravilna načrtovanje in upravljanje namakalne infrastrukture sta ključnega pomena za trajnostno in produktivno kmetovanje.

5.2 Investicijska vrednost variante »z investicijo« po stalnih cenah

Investicijska vrednost variante »z investicijo« je definirana na podlagi strokovne ocene stroškov iz primerljivih projektov, ki so jo pripravili na Občini Ajdovščina in na podlagi projektantske ocene gradenj, kar je pripravilo projektantsko podjetje Lineal d.o.o..

Na podlagi strokovne ocene Občine Ajdovščina, so ocenjeni stroški izdelave projektne, investicijske in razpisne dokumentacije, stroški zemljišč, gradbenega nadzora ter informiranja in obveščanja javnosti. Ti stroški so ocenjeni v stalnih cenah, datiranih junij 2023.

Na podlagi projektantske ocene, so definirani stroški izgradnje primarnega cevovoda, prečrpališča Vogršček in sekundarnega razvoda. Ti stroški so ocenjeni v stalnih cenah, datiranih november 2021.

Investicija v izgradnjo namakalnega sistema Ajdovščina v stalnih cenah po varianti »z investicijo« je ocenjena na 33.046.521,36 EUR brez DDV, oziroma na 40.316.756,06 EUR z DDV. Investicijsko vrednost variante »z investicijo« v stalnih cenah prikazujemo v spodnji tabeli.

Predvideva se, da bo DDV v celoti nepovračljiv in bo kot tak predstavljal dejanski strošek projekta, saj Občina Ajdovščina končnim uporabnikom namakalnega sistema ne bo zaračunavala uporabnine namakalnega sistema, katere tarifa bi bila v višini amortizacije. Občina Ajdovščina bo preko upravljavca, ki bo izvajal javno službo namakanja, končnim uporabnikom, zaračunavala le letne fiksne in variabilne obratovalne in vzdrževalne stroške namakalnega sistema.

Tabela 5.1: Investicijska vrednost variante »z investicijo« v stalnih cenah (EUR)

	Znesek (EUR)
Izdelava projektne dokumentacije (DGD, PZI, PID)	1.500.000,00
Izdelava investicijske dokumentacije (DIIP, PIZ, IP)	60.000,00
Izdelava razpisne dokumentacije, vodenje postopka in izbor izvajalcev	73.500,00
Izdelava PVO	100.000,00
Zemljišča in služnosti	175.200,00
Izgradnja primarnega cevovoda	12.252.421,36
Izgradnja prečrpališča Vogršček	3.920.000,00
Izgradnja sekundarnega razvoda za namakalno površino 1.379 ha	14.479.500,00
Gradbeni nadzor	385.900,00
Informiranje in obveščanja javnosti	100.000,00
SKUPAJ	33.046.521,36
DDV (22%)	7.270.234,70
SKUPAJ z DDV	40.316.756,06

Vir. Občina Ajdovščina, junij 2023

5.3 Investicijska vrednost variante »z investicijo« po tekočih cenah

Skladno s 5. točko 3.odstavka 11. člena Uredbe o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ (Ur. l. RS, št. 60/06, 54/10 in 27/16) je potrebno investicijske stroške prikazati tudi po tekočih cenah, če je predvidena dinamika investiranja daljša od enega leta. Dinamika investiranja predmetnega projekta je predvidena v obdobju 2023 – 2029.

Za preračun investicijskih stroškov iz stalnih cen v tekoče cene so uporabljene zadnje razpoložljive inflacijske stopnje iz Pomladanske napovedi gospodarskih gibanj 2023 (UMAR) kot razvidno iz **Tabele 5.2** v nadaljevanju.

Tabela 5.2: Napoved gibanja inflacije

Pomladanska napoved gospodarskih gibanj	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Inflacija (povprečje leta)		8,80%	7,10%	4,20%	2,40%	2,40%	2,40%	2,40%	2,40%	2,40%
Količnik za gradbene stroške	1,0000	1,0880	1,1652	1,2142	1,2433	1,2732	1,3037	1,3350	1,3671	1,3999
Količnik za vse ostale stroške	1,0000	1,0000	1,0000	1,0420	1,0670	1,0926	1,1188	1,1457	1,1732	1,2013

Vir: Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2023 (UMAR)

Celotna vrednost investicije variante »z investicijo« v tekočih cenah je ocenjena na 42.561.722,00 EUR brez DDV oziroma na **51.925.300,34 EUR z DDV** in je prikazana v **Tabeli 5.3**. V **Tabeli 5.4** prikazujemo dinamika investiranja v tekočih cenah, ki je pripravljena v skladu s predvidenim terminskim planom in predvidenimi postopki javnega naročanja.

DDV je v tabeli prikazan kot strošek projekta, saj si ga občina ne bo poračunala skladno z določili Zakona o davku na dodano vrednost. DDV je v celoti nepovračljiv.

Tabela 5.3: Investicijska vrednost variante »z investicijo« v tekočih cenah (EUR)

	Znesek (EUR)
Izdelava projektne dokumentacije (DGD, PZI, PID)	1.624.863,00
Izdelava investicijske dokumentacije (DIIP, PIZ, IP)	60.504,00
Izdelava razpisne dokumentacije	77.933,00
Izdelava PVO	104.200,00
Zemljišča in služnosti	184.311,00
Izgradnja primarnega cevovoda	15.733.978,00
Izgradnja prečrpališča Vogršček	4.967.427,00
Izgradnja sekundarnega razvoda (1.379 ha)	19.264.556,00
Gradbeni nadzor	432.003,00
Informiranje in obveščanja javnosti	111.947,00
SKUPAJ	42.561.722,00
DDV (22%)	9.363.578,84
SKUPAJ z DDV	51.925.300,84

Tabela 5.4: Dinamika investiranja variante »z investicijo« v tekočih cenah (EUR)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Izdelava projekt. dok.	0,00	312.600,00	960.307,00	0,00	0,00	0,00	351.956,00
Izdelava investicijske dok.	48.000,00	12.504,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Izdelava razpisne dokumentacije	7.350,00	0,00	70.583,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Izdelava PVO	0,00	104.200,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zemljišča in služnosti	0,00	109.535,00	74.776,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Izgradnja primarnega cevovoda	0,00	0,00	3.808.448,00	4.679.820,00	4.792.136,00	2.453.574,00	0,00
Izgradnja prečrpališča Vogršček	0,00	0,00	974.770,00	3.992.657,00	0,00	0,00	0,00
Izgradnja sek. razvoda	0,00	0,00	0,00	0,00	6.607.050,00	8.698.653,00	3.958.853,00
Gradbeni nadzor	0,00	0,00	82.352,00	84.328,00	86.352,00	88.424,00	90.547,00
Informiranje in obv. javnosti	0,00	0,00	21.340,00	21.852,00	22.377,00	22.914,00	23.464,00
SKUPAJ	55.350,00	538.839,00	5.992.576,00	8.778.657,00	11.507.915,00	11.263.565,00	4.424.820,00
DDV (22%)	12.177,00	118.544,58	1.318.366,72	1.931.304,54	2.531.741,30	2.477.984,30	973.460,40
SKUPAJ z DDV	67.527,00	657.383,58	7.310.942,72	10.709.961,54	14.039.656,30	13.741.549,30	5.398.280,40

5.4 Opredelitev upravičenih stroškov za sofinanciranje iz EU skladov ter preostalih stroškov, ki niso upravičeni do sofinanciranja

Splošni kriteriji upravičenosti za sofinanciranje projektov s strani EU skladov so predvsem v doseganju ekonomske in socialne usklajenosti Slovenije z EU, s standardi EU, ekonomsko upravičenostjo projekta in zagotavljanjem izvajanja ukrepov finančno zahtevnih Direktiv EU.

Za predmetni projekt po varianti »z investicijo« je predvideno sofinanciranje iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja na podlagi javnega razpisa, ki ga objavlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Zadnji JR je bil objavljen novembra 2022 in sicer 5. JAVNI RAZPIS ZA PODUKREP 4.3: Podpora za naložbe v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva OPERACIJA: Gradnja namakalnih sistemov, ki so namenjeni več uporabnikom. Pričakuje se, da bo MKGP tudi v bodoče objavilo podoben JR, zato povzemamo definicije upravičenih stroškov po prilogi 1 iz zadnjega objavljenega JR, kjer so kot upravičeni stroški definirani naslednji stroški:

- izgradnja črpališča, primarnega in sekundarnega voda za namakalne sisteme brez protislanske zaščite;
- ureditev vodnega zbiralnika (akumulacija, vodno zajetje, zbiralnik za kapnico);
- Ureditev vrtine ali vodnjaka;
- Transformatorska postaja;
- Računalniška in druga oprema za povezavo črpališča s centrom za namakanje: meteorološka postaja, oprema za spremljanje škodljivcev, ipd.

Upravičenost stroškov iz operacij gradnje namakalnih sistemov, ki so bili objavljeni v okviru predhodno imenovanega JR, krovno določa 52. člen, 95. člen in 98. člen Uredbe o izvajanju ukrepa naložbe v osnovna sredstva in podukrepa podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdarskih proizvodov iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020.

52. člen navedene Uredbe določa, da so upravičeni stroški iz operacije gradnje namakalnih sistemov, ki so namenjeni več uporabnikom naslednji:

- stroški materiala in del, potrebnih za pripravo ter gradnjo namakalnega sistema, ki je namenjen več uporabnikom, vključno z ureditvijo vodnega vira;
- stroški nakupa kmetijskih zemljišč za namen izvajanja tega podukrepa;
- stroški ureditve ekoremediacije in zaščitnih vetrnih pasov;
- stroški opreme črpališča in transformatorskih postaj;
- splošni stroški, ki so podrobneje opredeljeni v 98. členu te uredbe

98. člen Uredbe določa kot upravičene tudi splošne stroške, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, med katere spadajo plačila storitev arhitektov, inženirjev in svetovalcev, stroški pridobitve gradbene, projektne ali tehnične dokumentacije, stroški izdelave poslovnega načrta, plačila storitev svetovanja v zvezi z okoljsko in ekonomsko trajnostjo, vključno s stroški študij izvedljivosti, stroški geodetskih in agronomskih del, stroški nadzora nad izvedbo gradbenih in obrtniških del, stroški arheoloških izkopavanj in arheološkega nadzora ter stroški priprave občinskih podrobnih prostorskih načrtov v skladu s predpisi, ki urejajo prostorsko načrtovanje. Stroški za študije izvedljivosti ostanejo upravičen strošek tudi takrat, ko glede na njihove rezultate niso nastali nobeni stroški v okviru izvedbe naložbe. Med splošne stroške sodijo tudi stroški informiranja in obveščanja javnosti, v skladu s osemnajstim odstavkom 102. člena te uredbe ter stroški sodnega tolmača. Višina upravičenih splošnih stroškov znaša do vključno 10 odstotkov upravičenih stroškov naložbe, razen, če ni pri posameznih podukrepih in operacijah iz te uredbe drugače določeno.

96. člen Uredbe podrobneje določa neupravičene stroške, ki so:

- naložbe zunaj območja Republike Slovenije;
- stroški priprave vloge na javni razpis in zahtevka za izplačilo sredstev;
- stroški naložbe, ki se financirajo iz sredstev operativnih skladov v okviru programov organizacij pridelovalcev, v skladu z Uredbo 1308/2013/EU;
- plačilo davkov, carin in dajatev pri uvozu;
- davek na dodano vrednost (v nadaljnjem besedilu: DDV), razen če DDV ni izterljiv na podlagi predpisov, ki urejajo DDV;
- obresti na dolgove, bančne stroške in stroške garancij;
- upravne takse;
- stroški leasinga in zakupa objektov, naprav in opreme, stroške podelitve patentov, stroške pridobitve licenc, plačilnih pravic, avtorske in sorodnih pravic ter stroške registracije znamk;
- drugi stroški, povezani s pogodbami o zakupu, kot so marža najemodajalca, stroški refinanciranja obresti, režijski stroški in stroški zavarovanja.

Na podlagi vsega navedena ugotavljamo, da so vsi stroški projekta po varianti »z investicijo« upravičeni stroški, vključno z davkom na dodano vrednost, ki je prav tako strošek projekta.

Tabela 5.5: Upravičeni in neupravičeni stroški za sofinanciranje pri varianti »z investicijo« (tekoče cene, EUR)

	Upravičeni stroški za sofinanciranje (EUR)	Neupravičeni stroški za sofinanciranje (EUR)
Izdelava projektne dokumentacije (DGD, PZI, PID)	1.624.863,00	0,00
Izdelava investicijske dokumentacije (DIIP, PIZ, IP)	60.504,00	0,00
Izdelava razpisne dokumentacije	77.933,00	0,00
Izdelava PVO	104.200,00	0,00
Zemljišča in služnosti	184.311,00	0,00
Izgradnja primarnega cevovoda	15.733.978,00	0,00
Izgradnja prečrpališča Vogršček	4.967.427,00	0,00
Izgradnja sekundarnega razvoda (1.379 ha)	19.264.556,00	0,00
Gradbeni nadzor	432.003,00	0,00
Informiranje in obveščanja javnosti	111.947,00	0,00
SKUPAJ	42.561.722,00	0,00
DDV (22%)	9.363.578,84	0,00
SKUPAJ z DDV	51.925.300,84	0,00

6 OPREDELITEV TEMELJNIH PRVIN, KI DOLOČAJO INVESTICIJO, SKUPAJ Z INFORMACIJO O PRIČAKOVANI STOPNJI IZRABE ZMOGLJIVOSTI OZIROMA EKONOMSKI UPRAVIČENOSTI PROJEKTA

Skladno s 3. odstavkom 11. člena Uredbe o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ (UEM) so temeljne prvine, ki določajo investicijo predhodne idejne rešitve in študije; lokacija projekta; okvirni obseg in specifikacija investicijskih stroškov s časovnim načrtom izvedbe; varstvo okolja, kadrovsko-organizacijska shema s prostorsko opredelitvijo, predvideni viri financiranja in drugi viri. Temeljne prvine podrobneje obravnavamo v nadaljevanju DIIP.

Poleg navedenih temeljnih prvin iz UEM, pa kot temeljne prvine, ki določajo investicijo v namakalno infrastrukturo identificiramo tudi:

- **Potreba po namakanju:** Prva in najpomembnejša prvina je ocena potrebe po namakanju. To vključuje analizo podnebnih razmer na območju, kjer je kmetijska dejavnost prisotna, kot so padavine, relativna vlaga, temperatura in pogostost sušnih obdobj. Če so padavine nezadostne, je namakanje ključno za zagotavljanje zadostne oskrbe s vodo za pridelke.
V **poglavju 2.3** – razlogi za investicijsko namero s prikazom stanja iz vidika namakanja, je v okviru analize stanje ugotovljeno, da je projektno področje izrazito sušno. Potreba po namakanju bo podrobneje analizirana v nadaljnji investicijski dokumentaciji.
- **Razpoložljivost vode:** Investicija v namakalno infrastrukturo zahteva oceno razpoložljivosti vode. To vključuje preučitev lokalnih vodnih virov, kot so reke, jezera, podzemne vode in vodnjaki, ter ugotavljanje, ali je voda dovolj kakovostna in v zadostnih količinah za potrebe namakanja kmetijskih površin.
V **poglavju 4.2.1** – pregled obravnavanih variant vodnih virov za potrebe namakanja (povzeto po študiji izvedljivosti iz leta 2017), so bile obravnavane variante različne razpoložljivosti vode (variate vodnih virov). Kot najboljša varianta je bila izbrana varianta namakanja iz akumulacije Vogršček.
- **Stroški investicije in vzdrževanja:** Pred izvedbo investicije v namakalno infrastrukturo, je ključno oceniti stroške vzpostavitve namakalnega sistema in nato stroške vzdrževanja in obratovanja. Investitor mora upoštevati cene opreme, gradbenih del, napeljave namakalnega sistema ter vzdrževalne stroške za dolgoročno trajnost in učinkovitost sistema.
V okviru **poglavja 4.2** – varianta »z investicijo«, je podana okvirna ocena predvidene izgradnje namakalnega sistema Ajdovščina po varianti »z investicijo«, ki temelji na optimiziranju predhodno pripravljenih projektnih in drugih študijskih dokumentacij. V nadaljevanju priprave projektne in investicijske dokumentacije, bodo investicijski stroški in letni obratovalni vzdrževalni stroški podrobneje in bolj natančno ocenjeni.
- **Načrtovanje in oblikovanje sistema:** Pravilno načrtovanje namakalnega sistema je ključno za njegovo učinkovitost. Investitor mora izbrati ustrezne metode namakanja glede na vrsto pridelkov, topografijo kmetijskih površin in razpoložljivost vode. Prav tako je treba upoštevati možnosti avtomatizacije sistema za optimizacijo porabe vode.
Občina Ajdovščina je v ta namen preko JN izbrala najboljše projektante s področja gradnje namakalne infrastrukture ter v projekt vključila drugo strokovno javnost iz področja namakanja, vse z namenom priprave tehnično, ekonomsko in okoljsko optimalnega projekta izgradnje namakalnega sistema Ajdovščina. Bolj natančna tehnična zasnova projekta bo predstavljena v nadaljnji investicijski dokumentaciji.

- **Trajnost in okoljski vidiki:** Investicija v namakalno infrastrukturo mora biti v skladu z načeli trajnostnega razvoja. Pomembno je, da se upoštevajo okoljski vidiki, vključno z varovanjem vodnih virov ter preprečevanjem degradacije tal in ekosistemov.
To načelo se v projektu upošteva dosledno že v fazi projektiranja in zasnove projekta preko upoštevanja načel varčne porabe vode, učinkovitosti pri porabi energije; ohranjanja vodnega vira; zmanjšanje erozije tal; prilagajanja podnebnim spremembam in preko vključevanja lokalne skupnosti. Ta del je podrobneje predstavljen v nadaljevanju DIIP, v **poglavju 6.4.1** – trajnostni vidik.
- **Pravni in regulativni vidiki:** Investitor mora upoštevati vse lokalne, regionalne in nacionalne zakone ter predpise, ki se nanašajo na namakanje in upravljanje vodnih virov. To vključuje pridobitev potrebnih dovoljenj in skladnost s predpisi glede rabe vode.
Pravni in regulativni vidik je obravnavan v **poglavju 3.3** – usklajenost projekta z razvojnimi strategijami in politikami ter v **poglavju 3.4** – zakonodajni vidik.
- **Družbeno-ekonomske koristi:** Investicija v namakalno infrastrukturo ima lahko pomembne družbene in ekonomske koristi. To vključuje ustvarjanje delovnih mest, izboljšanje prehranske varnosti in spodbujanje gospodarske rasti v kmetijskem sektorju. Koristi projekta po varianti »z investicijo«, so opisno podrobneje predstavljene v poglavju 6.7 – pričakovana stopnja izrabe zmogljivosti oziroma ekonomska upravičenost projekta. V okviru izdelave nadaljnje investicijske dokumentacije (PIZ in IP) pa se bo pripravilo in predstavilo monetarizirane koristi z analizo stroškov in koristi.

Investicija v namakalno infrastrukturo za kmetijske namene zahteva celovito analizo in načrtovanje, da se zagotovi uspešnost in trajnost sistema ter pozitiven vpliv na kmetijsko proizvodnjo in okolje. Temeljne prvine, ki jih določa UEM podrobneje predstavljamo v nadaljevanju DIIP.

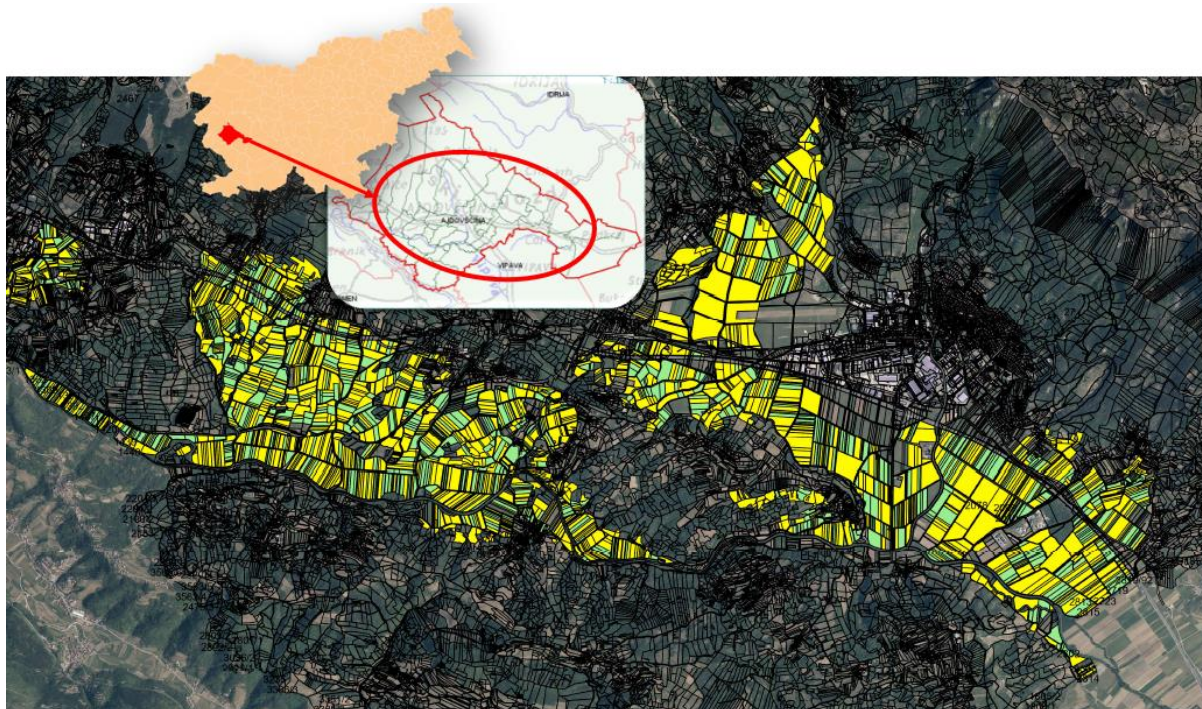
6.1 Predhodne idejne rešitve in študije

Za obseg potrebne vsebine dokumenta identifikacije investicijskega projekta smo upoštevali Uredbo o enotni metodologiji za pripravo investicijske dokumentacije na področju javnih financ (Uradni list RS, št. 60/06, 54/10 in 27/16). Poleg tega so bila izhodišča za pripravo Dokumenta identifikacije investicijskega projekta tudi sledeče strokovne podlage:

- Vzpostavitev namakalnega sistema za namakanje kmetijskih površin na območju občine Ajdovščina (Vipavska dolina) – variantni pregled; študija izvedljivosti; OMNIMODO d.o.o., junij 2017.
- Proizvodni programi za načrtovanje namakanja zgornje Vipavske doline; Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, april 2020.
- Projektna naloga za izdelavo idejne zasnove primarnega cevovoda za namakanje zgornje Vipavske doline.
- Primarni cevovod za namakanje zgornje Vipavske doline, idejna zasnova (IDZ); projekt št. 3982/20, Vodnogospodarski biro Maribor d.o.o. s partnerji, julij 2020.
- Strokovno mnenje glede idejne zasnove načrtovanega primarnega cevovoda namakalnega sistema zgornje Vipavske doline, 2KM Consulting d.o.o., marec 2021.
- Izračun ocene stroškov – poraba električne energije za potrebe delovanja namakalnega sistema Zg. Vipavske doline, št. projekta 1566, Lineal d.o.o., oktober 2021.
- Ocena investicijskih stroškov odseka namakalnega sistema od črpališča (Vogršček) do prvega polja; št. projekta 1566/2, Lineal d.o.o., november 2021.
- Zemljevid območja namakanja z dne 29. 6. 2023 (**priloga 1** DIIP).

6.2 Lokacija

Projekt po varianti »z investicijo« se bo izvedel na območju občine Ajdovščina. Podrobneje je lokacija predvidenega primarnega cevovoda in sekundarnega razvoda cevovodov do posameznih kmetijskih zemljišč, ki so predvidena za namakanje, razvidna iz pregledne situacije, ki je priložena v **Prilogi 1** k DIIP.

Slika 6.1: Prikaz namakalnih polj oz. predvidene lokacije projekta po varianti »z investicijo«.

Podrobnejša mikrolokacija z navedbo parcelnih števil in katastrskih občin, bo podana v nadaljnji investicijski dokumentaciji skladno z načrtovano projektno dokumentacijo.

6.3 Terminski plan izvedbe investicije

Za projekt po varianti »z investicijo« je predvidena realizacija projektnih aktivnosti, ki jo podrobneje predstavljamo v **tabeli 6.1**.

V letu 2023 je predviden začetek priprave investicijske dokumentacije (DIIP) s katero se identificira okviren tehnični in finančni obseg projekt ter priprava javnega razpisa in izvedba postopka javnega naročanja za izbor projektanta za izdelavo potrebne projektne dokumentacije.

Izdelava idejne zasnove namakalnega sistema Ajdovščina je predvidena v začetku leta 2024. Sledi priprava DGD in do junija 2025 pridobitev gradbenega dovoljenja za izgradnjo namakalnega sistema. Vzporedno se pripravljajo vsa ostala potrebna okoljska in druga dokumentacija, vključno z izdelavo vloge za nepovratna sredstva.

Gradnja namakalnega sistema je predvidena od aprila 2025 do marca 2029. Predvideno obratovanje namakalnega sistema Ajdovščina je predvideno od maja 2029 naprej.

Tabela 6.1: Terminski plan izvedbe projekta po varianti »z investicijo«

PROJEKTNA AKTIVNOST	PREDVIDEN ZAKLJUČEK AKTIVNOSTI
PRIPRAVLJALNE AKTIVNOSTI	
Izdelava investicijske dokumentacije (DIIP, PIZ, IP)	
<i>Izdelava DIIP in potrditev</i>	<i>06/2023 - 09/2023</i>
<i>Izdelava PIZ in potrditev</i>	<i>10/2023 - 12/2023</i>
<i>Izdelava IP in potrditev</i>	<i>01/2024 - 03/2025</i>
Izdelava projektne dokumentacije (IDZ, DGD, PZI, PID)	
<i>Izdelava IDZ za primarni cevovod</i>	<i>01/2020 - 06/2020</i>
<i>Izdelava IDZ za namakalni sistem</i>	<i>01/2024 - 06/2024</i>
<i>Izdelava DGD in pridobitev služnosti za cevovod in objekte</i>	<i>06/2024 - 03/2025</i>
<i>Revizija projekta za gradbeno dovoljenje</i>	<i>do 01/2025</i>
<i>Gradbeno dovoljenje</i>	<i>do 06/2025</i>
<i>Projekt za izvedbo (PZI)</i>	<i>do 06/2025</i>
<i>Projekt izvedenih del (PID)</i>	<i>do 03/2029</i>
Izdelava okoljske dokumentacije	
<i>Izdelava poročila o vplivih na okolje</i>	<i>06/2024 - 01/2025</i>
<i>Pridobitev okoljevarstvenega soglasja</i>	<i>do 03/2025</i>
<i>Vodno soglasje</i>	<i>do 03/2024</i>
<i>Vloga o uvedbi namakanja</i>	<i>do 06/2025</i>
Izdelava dokumentacije za sofinanciranje naložbe	
<i>Vloga za sofinanciranje na MKGP</i>	<i>01/2025 - 12/2025</i>
Izbor izvajalca gradnje	
<i>Izvedba javnega razpisa za izbor izvajalca gradnje namakalnega sistema</i>	<i>01/2025 - 03/2025</i>
<i>Podpis pogodbe z izbranim izvajalcem gradnje namakalnega sistema</i>	<i>do 04/2025</i>
GRADNJA NAMAKALNEGA SISTEMA AJDOVŠČINA	
<i>Gradnja cevovodov in objektov</i>	<i>04/2025 - 03/2029</i>
<i>Tehnični pregled objekta in pridobitev uporabnega dovoljenja</i>	<i>do 04/2029</i>
<i>Pričetek obratovanja</i>	<i>od 05/2029</i>

Vir: Občina Ajdovščina, junij 2023.

6.4 Varstvo okolja

Projekt se bo izvajal v skladu z načelom »ne škoduje bistveno« (Do No Significant Harm – DNSH), okoljskim ciljem Evropske unije iz 17. člena Uredbe (EU) 2020/852 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2020 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb in spremembi Uredbe (EU) 2019/2088, kar pomeni, da:

- projekt ne bo povzročil večjih emisij toplogrednih plinov;
- projekt ne bo imel negativnih vplivov na podnebje (na trenutne in pričakovane razmere);
- projekt ne bo imel negativnega vpliva na trajnostno rabo in varstvo vodnih in morskih virov;
- projekt bo skladen s konceptom krožnega gospodarstva;
- projekt ne bo bistveno povečal emisij, onesnaževal v zrak, vodo ali tla;
- projekt ne bo bistveno škodoval varovanju in ohranjanju biotske raznovrstnosti in ekosistemov.

6.4.1 Trajnostni vidik investicije

Investicija v namakalno infrastrukturo za kmetijske namene po varianti »z investicijo« bo sledila načelom trajnostnega razvoja na več načinov. Trajnostni razvoj se osredotoča na uravnoteženje ekonomskega, družbenega in okoljskega vidika, da bi se zadovoljile potrebe sedanjih generacij, ne da bi ogrozili potrebe prihodnjih generacij. Pri predvideni investiciji so bo sledilo naslednjim načelom trajnostnega razvoja:

- Varčna poraba vode: Pri načrtovanju in izgradnji namakalnega sistema se bo uporabilo napredne tehnologije, kot so npr. senzorji vlage v tleh, avtomatski nadzor sistema in napredni sistemi za zalivanje. To omogoča boljšo uporabo vode, saj se količina vode, ki se uporablja za namakanje, prilagaja glede na dejanske potrebe pridelkov.
- Učinkovitost pri porabi energije: Namakalni sistemi zahtevajo tudi energijo za delovanje, zato je pomembno, da bo načrtovana investicija uporabljala energetske učinkovite tehnologije, ki zmanjšujejo porabo energije. Vključevanje obnovljivih virov energije za pogon sistemov lahko prispeva tudi k zmanjšanju ogljičnega odtisa.
- Ohranjanje vodnih virov: Pri načrtovanju namakalnega sistema Ajdovščina se že od začetnega načrtovanja pazi na vpliv na lokalne vodne vire. Pomembno je zagotoviti, da se voda na projektnem področju ne izčrpa prekomerno in da je ohranjen ekosistem okoli vodnih teles.
- Zmanjšanje erozije tal: Namakanje bo prispevalo k zmanjšanju erozije tal, saj povečuje zadrževanje vlage v tleh. S tem se bo ohranjala plodnost tal in preprečevala izguba hranil, kar je pomembno za dolgoročno produktivnost kmetijskih površin.
- Prilagajanje podnebnim spremembam: Investicija v namakalno infrastrukturo bo pomaga pri prilagajanju podnebnim spremembam in blaženju učinkov sušnih obdobj, kar je ključno za trajnostno kmetijsko proizvodnjo.
- Vključevanje lokalne skupnosti: Pri načrtovanju in izvajanju investicije je kot investitor vključena Občina Ajdovščina. Pomembno pa je, da občina v fazi načrtovanja v projekt vključi tudi drugo strokovno javnost, ki je neposredno ali posredno povezana z uporabo predvidenih vodnih virov in, ki ima ključno vlogo pri ohranjanju trajnosti sistema.

Investicija v namakalni sistem Ajdovščina bo celovita in premišljena. Ustvarila bo pozitiven vpliv na okolje, družbo in gospodarstvo ter prispevala k trajnostnemu razvoju kmetijskega sektorja. S trajnostnim pristopom bo Občina Ajdovščina zagotovila dolgoročno koristnost in učinkovitost sistema namakanja ter boljšo kakovost življenja za vse vključene deležnike.

6.4.2 Vpliv investicije na okolje med gradnjo

Izgradnja namakalnega sistema lahko ima določen vpliv na okolje med gradnjo, saj so gradbena dela lahko invazivna in zahtevajo manipulacijo s terenom ter drugimi naravnimi viri. Ocenjujemo, da gradnja in obratovanje namakalnega sistema Ajdovščina ne bo imela negativnih vplivov na okolje in bo učinkovita pri izrabi naravnih virov, okoljsko neškodljiva in trajnostno dostopna.

Tekom gradnje je potrebno upoštevati vsa določila Uredbe o zagotavljanju varnosti in zdravja na začasnih in premičnih gradbiščih (Ur. l. RS, št. 83/05 in 43/11 – ZVZD-1) ter Zakona o varnosti in zdravja pri delu (Ur. l. RS, št. 43/11).

Da bi zmanjšali negativne vplive gradnje namakalnega sistema na okolje, je ključna izvedba ustrezne okoljske presoje pred gradnjo. To vključuje presojo vplivov na okolje (PVO) in iskanje možnih rešitev za zmanjšanje negativnih vplivov. Izdelava PVO je predvidena v letu 2024; pridobitev okoljskega soglasja pa v začetku leta 2025. Uporaba trajnostnih gradbenih praks, kot je zmanjševanje erozije tal, recikliranje gradbenih materialov in ohranjanje naravnih habitatov, bodo prispevale k zmanjšanju okoljskega vpliva gradnje namakalnega sistema Ajdovščina. Prav tako je pomembno, da se že v začetku v projekt vključijo strokovnjaki za okoljska vprašanja, saj se s tem zagotovi najboljše možne rešitve, ki bodo uravnotežile potrebe po namakanju s spoštovanjem do narave in okolja.

Morebitne vplive na okolje med gradnjo identificiramo v nadaljevanju kot sledi.

VPLIVI NA ZRAK

Med gradnjo bo prihajalo do prašenja in emisij snovi v zrak zaradi obratovanja delovnih strojev ter tovornih vozil. Emisije snovi v zrak (prašenje, izpušni plini iz posameznih delovnih strojev in tovornih vozil) se lahko zmanjšajo z ustreznim vzdrževanjem in upravljanjem delovnih strojev ter tovornih vozil. Po izgradnji investicije negativnih vplivov na zrak ni pričakovati.

VPLIVI NA VODE

Med gradnjo so mogoči lokalni negativni vplivi na vodna telesa zaradi povečane erozije možnega pretočenja onesnažene vode z gradbišč, poškodb druge infrastrukture in zaradi nesreč s tovornimi vozili in gradbenimi stroji. Potencialne nesreče je potrebno preventivno preprečevati. Po izgradnji investicije negativnih vplivov na vode ni pričakovati.

OCENA VPLIVOV NA TLA

Med gradnjo bo verjetno prišlo do začasnih negativnih vplivov na tla. Večina izkopanega materiala bo skladno z določili razpisne dokumentacije in PZI vgrajena nazaj (pri tem je potrebno upoštevati Uredbo o obremenjevanju tal z vnašanjem odpadkov), ves preostali material se bo uporabil v neposredni bližini, izven meje območja ureditve, ampak še vedno na parceli posameznega investitorja, saj gre v pretežni meri za kmetijska zemljišča.

ODPADKI

Večina izkopanega materiala bo vgrajena nazaj (pri tem je potrebno upoštevati Uredbo o obremenjevanju tal z vnašanjem odpadkov), tisti del, ki bo ostal se bo uporabil v neposredni bližini. Vsi odpadki nastali pri gradnji se bodo obravnavali v skladu z Uredbo o ravnanju z odpadki ter z Uredbo o ravnanju z odpadki, ki nastanejo pri gradbenih delih.

HRUP

Na gradbišču bo povečan hrup. Dela naj bi zato potekala v dnevnem času in med delovnim tednom. Uporaba delovnih strojev mora biti v skladu s Pravilnikom o emisiji hrupa strojev, ki se uporabljajo na prostem. Med gradnjo emisije hrupa ne smejo presegati dovoljenih vrednosti iz Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju.

VPLIVI NA OBSTOJEČO INFRASTRUKTURO

Za čas gradnje je mogoče da bo promet oviran. Prav tako se bo zaradi gradnje povečal promet tovornih vozil. Posege na cestah je potrebno uskladiti s pristojnimi občinskimi in državnimi službami. Dostop do njivskih površin bo deloma moten, saj se bodo zemeljska dela izvajala skozi celotno leto. Drugih vplivov med gradnjo se ne pričakuje.

6.4.3 Vpliv investicije na okolje po gradnji

Vpliv zgrajenega namakalnega sistema na okolje po gradnji je odvisen od številnih dejavnikov, vključno z načinom uporabe sistema, načinom vzdrževanja in učinkovitostjo sistema. Na splošno ima zgrajeni namakalni sistem lahko naslednje vplive na okolje:

- Sprememba hidrološkega režima: Namakalni sistem lahko spremeni lokalni hidrološki režim, saj preusmerja in shranjuje vodo za potrebe namakanja. To lahko vpliva na režim pretoka vodnih virov, kot so reke in potoki, ter na ravni podzemnih voda.
- Poraba vode: Namakanje kmetijskih površin zahteva določeno količino vode, kar lahko vodi do povečane porabe vode na območju. Če se namakalni sistem ne upravlja učinkovito, lahko povzroči pretirano izčrpavanje vodnih virov in vpliva na razpoložljivost vode za druge namene, vključno z oskrbo s pitno vodo in ohranjanjem ekosistemov.
- Spremembe v ekosistemih: Ustrezno upravljan namakalni sistem lahko vpliva na lokalne ekosisteme. Pravilno namakanje lahko prispeva k ohranjanju ali obnavljanju mokrišč in vodnih habitatov, kar je pomembno za raznolikost rastlinskih in živalskih vrst.
- Erozija tal: Neustrezno načrtovan in upravljan namakalni sistem lahko povzroči erozijo tal, če se voda prekomerno uporablja ali če so sistemi za odvodnjavanje neustrezno zasnovani. Erozija tal lahko povzroči izgubo plodne zemlje in onesnaženje vodnih teles s talnimi delci in hranili.
- Salinizacija tal: Nepravilna uporaba namakanja lahko povzroči prekomerno nakopičenje soli v tleh (salinizacija), kar negativno vpliva na pridelke in trajnost kmetijskih površin.
- Izguba biotske raznovrstnosti: Intenzivno namakanje in spreminjanje okolja lahko privede do izgube naravnih habitatov in s tem ogrozi biotsko raznovrstnost, saj nekatere rastlinske in živalske vrste ne morejo preživeti v spremenjenih pogojih.
- Emisije toplogrednih plinov: Če se energijsko intenziven namakalni sistem napaja s fosilnimi gorivi, lahko prispeva k emisijam toplogrednih plinov, kar ima negativen vpliv na podnebje.

Za zmanjšanje negativnih vplivov zgrajenega namakalnega sistema na okolje je ključno upravljanje sistema z upoštevanjem trajnostnih praks. To vključuje učinkovito upravljanje vodnih virov, zmanjševanje izgub vode, ohranjanje ekosistemov, uporabo ustreznih kmetijskih praks za preprečevanje erozije in salinizacije ter uporabo obnovljivih virov energije za delovanje sistema. Prav tako je pomembno spremljati vplive namakalnega sistema na okolje in izvajati korektivne ukrepe za ohranjanje ekološke ravnotežja na dolgi rok. Občina Ajdovščina se pri načrtovanju projekta izgradnje namakalnega sistema zaveda morebitnih vplivov na okolje po gradnji, zato je in bo sprejemala takšne ukrepe, ki bodo vplivali na zmanjšanje vpliva na okolje po izvedeni gradnji oziroma izvaja ukrepe katerih rezultat je to, da zgrajen namakalni sistem ne bo imel negativnih vplivov na okolje po izvedeni gradnji.

6.5 Kadrovska organizacijska shema s prostorsko opredelitvijo

Investitor:

Investitor po projektu je Občina Ajdovščina. Investitor za projekt po varianti »z investicijo« ne predvideva novih zaposlitev. Za vodenje investicije in projekta sta odgovorna župan Občine Ajdovščina g. Tadej Beočanin ter vodja projekta g. Janez Furlan.

Nadzor:

Nadzor nad deli bo imenovan s strani investitorja. Nadzorni inženir bo nadzor nad investicijo izvajal v skladu z določili Gradbenega zakona (Uradni list RS, št. 199/21 in 105/22 – ZZNŠPP). Organizacijsko je nadzorni inženir samostojen in operativno povezan z odgovornim svetovalcem imenovanim s strani Občine Ajdovščina. Odgovoren je za napredovanje del, za izvajanje kontrole količin, kvalitete vgrajenih materialov in kakovosti izvedbe del ter za informiranje investitorja.

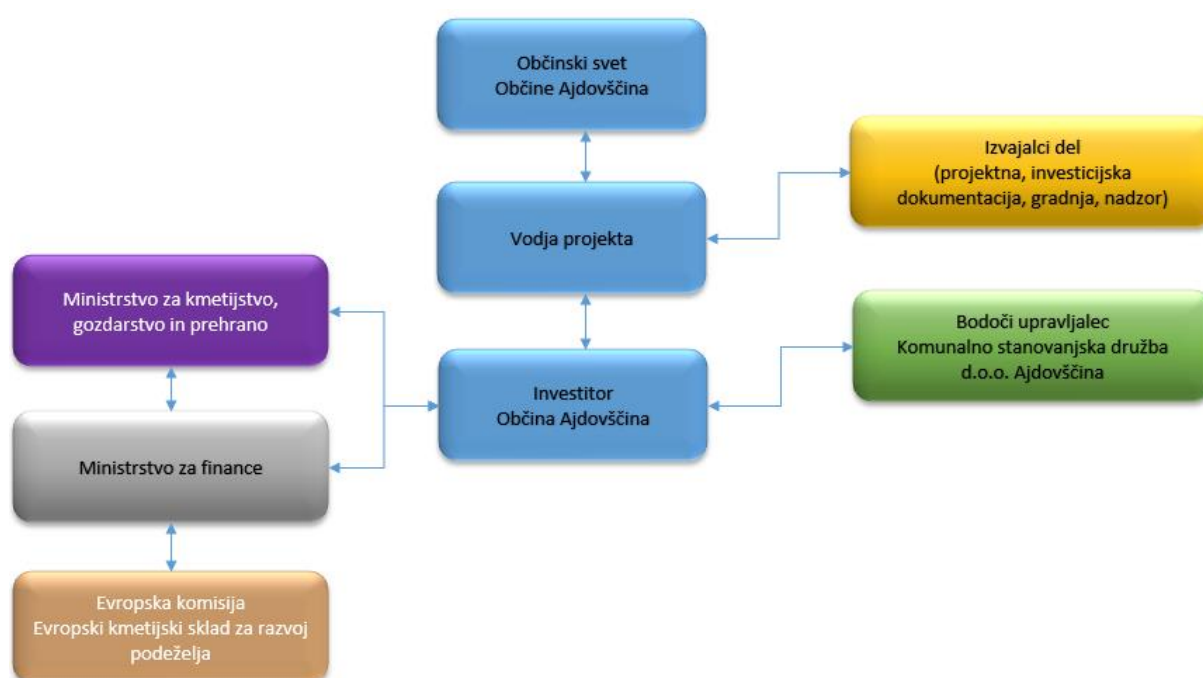
Izvajalec:

Izvajalec del oz. odgovorni vodja del bo izbran na podlagi postopka javnega naročila. Sam razpisni postopek in izbor izvajalca se bosta vršila na podlagi Zakona o javnem naročanju ZJN-3 (Ur. l. RS, št. 91/15, 14/18, 121/21, 10/22, 74/22 – odl. US in 100/22 – ZNUZSZS).

Upravljavlec:

Upravljavlec predmetne investicije bo podjetje Komunalno stanovanjska družba d.o.o. Ajdovščina, Goriška cesta 23b, 5270 Ajdovščina. Upravljavlec načrtuje dodatno zaposlitev 1 delavca za potrebe obratovanja in vzdrževanja načrtovanega namakalnega sistema Ajdovščina.

Organizacijska struktura je predstavljena v **Sliki 6.2**.

Slika 6.2: Organizacijska shema.

6.6 Predvideni viri financiranja in drugi možni viri

Predvidena vira sofinanciranja obravnavane investicije sta Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Predvidene vrednosti financiranja v tekočih cenah s nepovračljivim DDV-jem, so po letih investiranja prikazane v **tabeli 6.2** v nadaljevanju DIIP.

Občina Ajdovščina predvideva, da si bo lahko celotne stroške obravnavane investicije povrnila z nepovratnimi sredstvi MKGP v okviru javnega razpisa, ki bi ga naj objavilo Ministrstvo v letu 2024 ali 2025 in sicer naj bi bil javni razpis podoben 5. Javnemu razpisu za podukrep 4.3: Podpora za naložbe v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva OPERACIJA: Gradnja namakalnih sistemov, ki so namenjeni več uporabnikom, ki ga je MKGP objavilo novembra 2022 s trajanjem do februarja 2023.

Delež sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja je skladno z navedenim razpisom znašal 75 odstotkov, delež sredstev iz proračuna Republike Slovenije pa 25 odstotkov upravičenih stroškov.

Skladno z določbami Pravilnika o katalogu stroškov in najvišjih priznanih vrednosti (Uradni list RS, št. 7/16, 38/16, 73/17, 31/19 in 82/22) ter seznama upravičenih stroškov in najvišjih priznanih vrednosti iz Priloge 1 razpisne dokumentacije navedenega javnega razpisa MKGP ocenjujemo, da so vsi stroški predvidene investicije po varianti »z investicijo« v izgradnjo namakalnega sistema Ajdovščina upravičeni do sofinanciranja. Davek na dodano vrednost je prav tako upravičen strošek projekta, saj s strani Občine Ajdovščina ni izterljiv in predstavlja strošek projekta.

Tabela 6.2: Viri financiranja projekta (EUR)

	delež sofinanciranja	Znesek (EUR)
Upravičeni stroški za sofinanciranje		51.925.300,84
Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja	75%	38.943.975,63
Proračun RS	25%	12.981.325,21
Neupravičeni stroški projekta		0,00
Občina Ajdovščina		0,00
SKUPAJ z DDV		51.925.300,84

6.7 Pričakovana stopnja izrabe zmogljivosti oziroma ekonomska upravičenost projekta

Ekonomska upravičenost izgradnje namakalne infrastrukture za potrebe kmetijstva je ključen vidik pri odločanju o takšni investiciji. Ocena ekonomske upravičenosti temelji na analizi stroškov in koristi, ki jih prinaša investicija v namakanje kmetijskih površin. Za projekt ocenjujemo, da družbene koristi presegajo stroške projekta, zaradi česar je projekt družbeno sprejemljiv in zaželen.

Tu so nekateri ključni dejavniki, ki vplivajo na ekonomsko upravičenost:

- Povečanje pridelka: Namen namakanja je izboljšanje oskrbe s vodo, kar lahko vodi do povečanja donosov pridelkov. Z večjimi pridelki kmetje lahko dosežejo večji dobiček in izboljšajo svoje prihodke.
- Izboljšana kakovost pridelka: Namakanje lahko pripomore tudi k izboljšanju kakovosti pridelkov, kar lahko vpliva na višjo ceno na trgu. Kvalitetnejši pridelki imajo boljšo prodajno vrednost in lahko pritegnejo bolj zahtevne kupce.
- Razširitev obsega kmetijske dejavnosti: Zanesljiva oskrba z vodo omogoča kmetom razširitev obsega kmetijske dejavnosti na večje površine, kar lahko privede do povečanja dobička.
- Manjše tveganje zaradi suše: Namakalna infrastruktura omogoča blaženje učinkov sušnih obdobj, kar zmanjšuje tveganje izgube pridelka zaradi pomanjkanja vode.
- Spremembe v sezonskem pridelku: Namakanje lahko omogoči več pridelkov v eni letini in s tem izravna sezonske nihanje v pridelkih, kar je lahko pomembno za tržne možnosti in stabilizacijo prihodkov.

- Podpora regionalnemu razvoju: Investicija v namakalno infrastrukturo lahko prispeva k regionalnemu razvoju s spodbujanjem gospodarske dejavnosti, ustvarjanjem delovnih mest in povečevanjem produktivnosti v kmetijskem sektorju.
- Dolgoročna vzdržnost: Investicija v namakanje za kmetijske namene mora upoštevati tudi dolgoročno vzdržnost sistema. Če se infrastruktura pravilno načrtuje in vzdržuje, lahko ima pozitivne ekonomske učinke tudi v prihodnosti.
- Stroški investicije in vzdrževanja: Pri oceni ekonomske upravičenosti je pomembno upoštevati tudi stroške investicije in nato vzdrževanja ter obratovanja namakalnega sistema. Če so stroški previsoki v primerjavi s pričakovanimi koristmi, se investicija morda ne bo izkazala za ekonomsko smiselno.

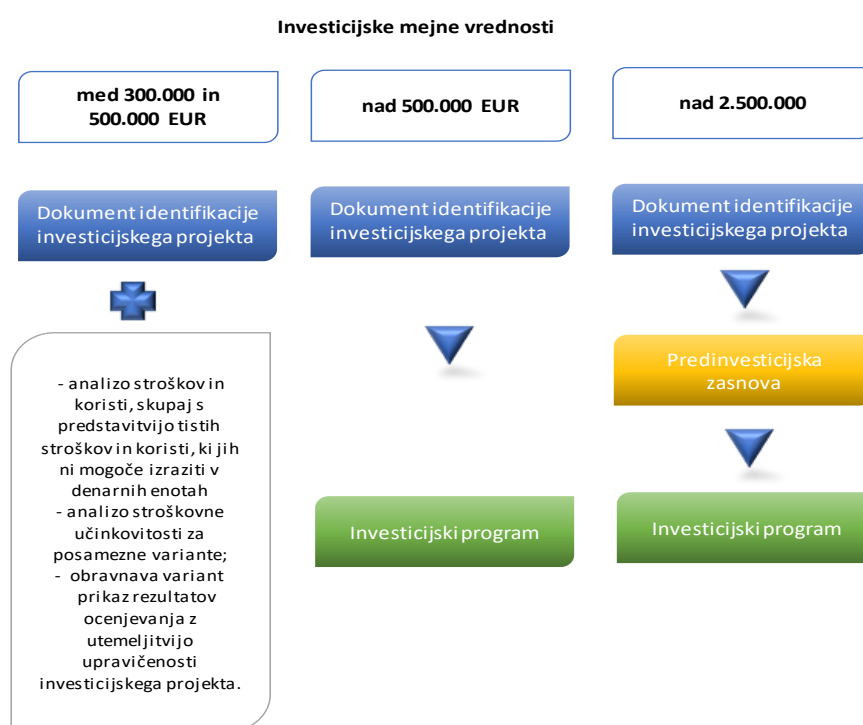
Vsekakor je pomembno, da se pri oceni ekonomske upravičenosti upoštevajo vse ključne spremenljivke, vključno z regionalnimi in lokalnimi pogoji, vrsto pridelkov ter upravljanjem sistema. Ocena mora biti celovita in realistična, da se zagotovi uspešna in trajnostna investicija v namakalno infrastrukturo za potrebe kmetijstva. Ocena ekonomske upravičenosti bo podrobneje (analiza stroškov in koristi) izvedena v nadaljnji investicijski dokumentaciji. Za potrebe DIIP ocenjujemo, da so koristi izgradnje namakalnega sistema veliko večje kot pa stroški izvedbe projekta.

Po izgradnji se pričakuje, da bo namakalna infrastruktura v celoti v uporabi in bo delovala s 100% stopnjo izrabe zmogljivosti.

7 UGOTOVITEV SMISELNOSTI IN MOŽNOSTI NADALJNE PRIPRAVE INVESTICIJSKE, PROJEKTNE, TEHNIČNE IN DRUGE DOKUMENTACIJE S ČASOVNIM NAČRTOM

7.1 Ugotovitev smiselnosti priprave nadaljnje investicijske dokumentacije

Uredba o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ (Ur.l. RS, št. 60/2006, 54/2010 in 27/2016) v 4. členu določa mejne vrednosti za pripravo in obravnavo posamezne vrste investicijske dokumentacije po stalnih cenah z vključenim davkom na dodano vrednost.

Slika 7.1: Mejne vrednosti za pripravo investicijske dokumentacije.

Celotna ocenjena vrednost operacije po stalnih cenah z vključenim davkom na dodano vrednost za projekt »Izgradnja namakalnega sistema Ajdovščina« je ocenjena na **40.316.756,06 EUR z DDV**, zato je potrebno v skladu z Uredbo o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ (4 člen, Mejne vrednosti) za omenjen projekt izdelati še predinvesticijsko zasnovo (PIZ) in investicijski program (IP).

7.2 Potrebna dokumentacija

Za potrebe izvedbe celotne investicije je potrebno izdelati naslednjo dokumentacijo:

A) INVESTICIJSKA DOKUMENTACIJA

- Dokument identifikacije projekta (DIIP)
- Predinvesticijska zasnova (PIZ)
- Investicijski program (IP)

B) PROJEKTNA DOKUMENTACIJA

- Projektna dokumentacija za pridobitev mnenj in gradbenega dovoljenja (DGD)
- Projektna dokumentacija za izvedbo gradnje (PZI)
- Projektna dokumentacija izvedenih del (PID)

C) OSTALA DOKUMENTACIJA

- Priprava vloge za nepovratna sredstva načrtovanega javnega razpisa MKGP za dodelitev sredstev namenjenih gradnji namakalnih sistemov za več uporabnikov.
- Izdelava poročila o vplivih na okolje
- Pridobitev okoljevarstvenega soglasja
- Vodno soglasje
- Vloga o uvedbi namakanja
- Priprava in sprejetje Odloka o podelitvi koncesije za storitev upravljanja namakalnega sistema
- Priprava ustrezne razpisne dokumentacije glede na izvedene postopke javnega naročanja in sicer za:
 - Gradnjo.
 - Storitve gradbenega nadzora.
 - Storitve informiranja in obveščanja javnosti.

Za projekt bo na podlagi pripravljene projektne dokumentacije potrebno pridobiti pravnomočno gradbeno dovoljenje.

Iz nacionalne zakonodaje prav tako izhaja, da mora biti za tovrstne posege kot je namakanje poleg presoje vplivov na okolje in okoljevarstvenega soglasja, izdelana tudi analiza razpoložljivosti vodnega vira, prav tako mora biti izdano vodno dovoljenje.

7.3 Terminski plan izdelave investicijske in projektne dokumentacije

Občina Ajdovščina je že pristopila k izdelavi projektne in investicijske dokumentacije za projekt izgradnje namakalnega sistema Ajdovščina. Izdelava DIIP s potrditvijo slednjega je predvidena do konec septembra 2023, ko se začne pripravljati predinvesticijska zasnova in kasneje v letu 2024 oziroma 2025 še investicijski program. Priprava investicijske dokumentacije bo sledila pripravi projektne dokumentacije in časovno v odvisnosti od slednje.

Idejna zasnova primarni cevovod v variantah je bila izdelana junija 2020, vendar pa je kot takšna za predmetni projekt neustrezna, zato načrtuje Občina Ajdovščina izdelavo idejne zasnove za celotni namakalni sistem. Slednja naj bi bila izdelana do konec junija 2024, ko se bo pričelo s pripravo dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja in s pridobitvijo služnosti za cevovod in objekte. Izdaja gradbenega dovoljenja in njegova pravnomočnost se načrtuje do konec junija 2025.

Po pridobitvi gradbenega dovoljenja bo izdelan projekt za izvedbo (PZI); načrtovano prav tako do konec junija 2025. Po izgradnji pa se načrtuje še projekt izvedenih del Projekt izvedenih del (PID), ki bi naj bil zaključen do konec marca 2029.

Poleg priprave investicijske in projektne dokumentacije, se bo vzporedno pripravljalo tudi okoljsko dokumentacijo in dokumentacijo potrebno za pridobitev nepovratnih sredstev.

Tabelarni pregled terminskega plana priprave dokumentacije je razviden iz spodnje tabele.

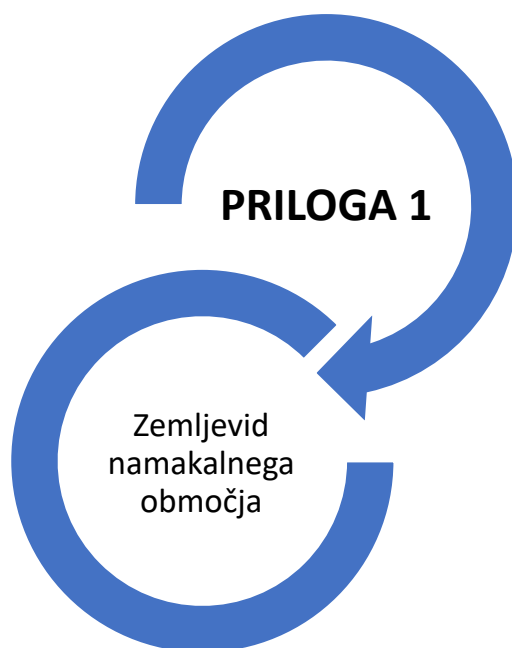
Tabela 7.1: Terminski plan izdelave investicijske, projektne in druge dokumentacije

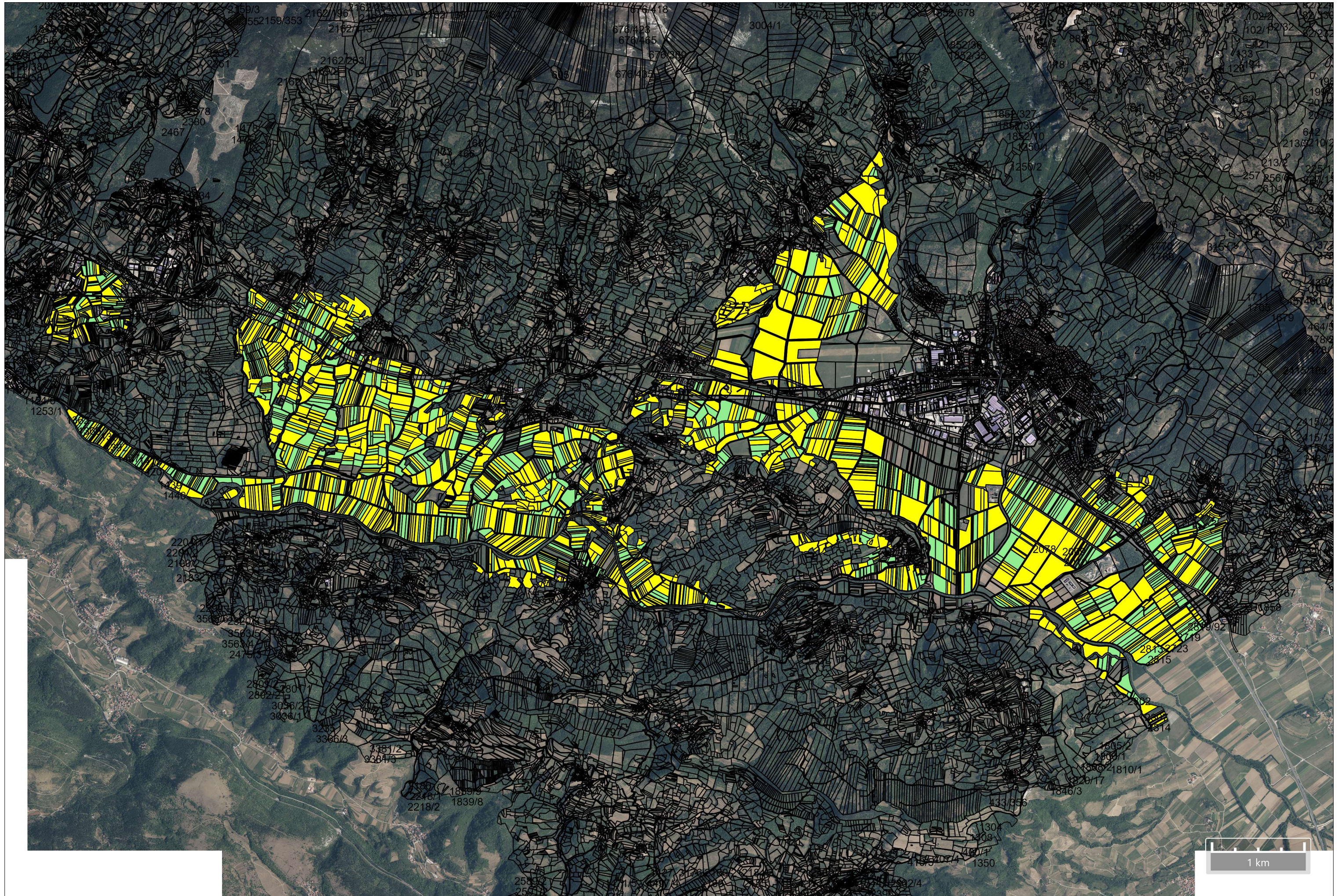
PROJEKTNA AKTIVNOST	PREDVIDEN ZAKLJUČEK AKTIVNOSTI
PRIPRAVLJALNE AKTIVNOSTI	
Izdelava investicijske dokumentacije (DIIP, PIZ, IP)	
<i>Izdelava DIIP in potrditev</i>	<i>06/2023 - 09/2023</i>
<i>Izdelava PIZ in potrditev</i>	<i>10/2023 - 12/2023</i>
<i>Izdelava IP in potrditev</i>	<i>01/2024 - 03/2025</i>
Izdelava projektne dokumentacije (IDZ, DGD, PZI, PID)	
<i>Izdelava IDZ za primarni cevovod</i>	<i>01/2020 - 06/2020</i>
<i>Izdelava IDZ za namakalni sistem</i>	<i>01/2024 - 06/2024</i>
<i>Izdelava DGD in pridobitev služnosti za cevovod in objekte</i>	<i>06/2024 - 03/2025</i>
<i>Revizija projekta za gradbeno dovoljenje</i>	<i>do 01/2025</i>
<i>Gradbeno dovoljenje</i>	<i>do 06/2025</i>
<i>Projekt za izvedbo (PZI)</i>	<i>do 06/2025</i>
<i>Projekt izvedenih del (PID)</i>	<i>do 03/2029</i>
Izdelava okoljske dokumentacije	
<i>Izdelava poročila o vplivih na okolje</i>	<i>06/2024 - 01/2025</i>
<i>Pridobitev okoljevarstvenega soglasja</i>	<i>do 03/2025</i>
<i>Vodno soglasje</i>	<i>do 03/2024</i>
<i>Vloga o uvedbi namakanja</i>	<i>do 06/2025</i>
Izdelava dokumentacije za sofinanciranje naložbe	
<i>Vloga za sofinanciranje na MKGP</i>	<i>01/2025 - 12/2025</i>
Izbor izvajalca gradnje	
<i>Izvedba javnega razpisa za izbor izvajalca gradnje namakalnega sistema</i>	<i>01/2025 - 03/2025</i>
<i>Podpis pogodbe z izbranim izvajalcem gradnje namakalnega sistema</i>	<i>do 04/2025</i>

PRILOGE:

Priloga 1: Zemljevid območja namakanja z dne 29. 6. 2023; Občina Ajdovščina

1 km